Jaarstukken 2018

ZWN

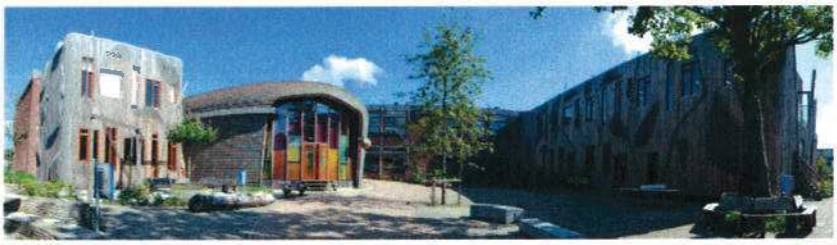

juni 2019

Inhoud

1. Voorwoord (inclusief kerngegevens) 4
1.2 Bijdrage van ZWN aan de samenleving 4
1.3 Realisatie van de belangrijkste doelstellingen van ZWN 4
1.3.1 Vrijeschool onderwijskwaliteit en doelstellingen 5
1.3.2 Onderwijsprestaties PO 6
1.3.3 Onderwijsprestaties VO 6
1.4 Naleving regelgeving 7
1.5 Continuïteit van de onderwijsinstelling 7
1.6 Belangrijkste risico's en onzekerheden 7
1.7 Verwachtingen en kansen voor de (nabije) toekomst (4 tot 5 jaar vooruit) 8
1.8 Duurzaamheid 8
2. Themas op grond van wet- en regelgeving 8
2.1 Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 8
2.2 Prestatiebox gelden PO/VO 8
2.3 Wachtgelden PO 9
3. Visie en besturing 9
3.1 Visie ZWN 9
3.2 Besturing 10
3.3 Naleving branchecodes *goed bestuur* 11
3.4 Verslag toezichthoudend orgaan (B3) 11
3.5 Omgevingsinvloeden 12
4. Risicomanagement 12
4.1 Strategie 12
4.2 Operationele activiteiten 12
4.3 Financiële positie 13
4.4 Financiële verslaggeving 14
4.5 Wet- en regelgeving 14
4.6 Risicoprofiel 15
5. Onderwijs en bedrijfsvoering 16
5.1 Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken 16
5.1.1 Vrijeschool visie op onderwijskwaliteit 16
5.1.2 Primair onderwijs 16
5.1.3 Voorgezet onderwijs 18
5.2 Bedrijfsvoering 19
5.3 Personeelsbeleid 19

5.4 Financieel beleid 19
5.5 Duurzaamheid 20
6. Toekomstige ontwikkelingen 20
6.1 Ontwikkelagenda 20
6.2 Regeling jaarverslaggeving onderwijs 21

A3. Financiële situatie op balansdatum 25

A5. Treasurymanagement 29

B. Jaarrekening 30

B1. Balans per 31 december 2018 31

B2. Staat van baten en lasten 2018 32

B3. Kasstroomoverzicht 2018 33

B4. Toelichting op de jaarrekening 34

B5. Toelichting op de onderscheiden posten van de balans 37

B6. Model G 42

B7. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen 43

B8. Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten 44

B9. Model E: Verbonden partijen 46

B10. WNT verantwoording 47

B11. Beleidsinfo VO 49

Ondertekening van de jaarrekening 50

C. Overige gegevens 51
C1. Controle van de onafhankelijk accountant 52

C2. Voorstel bestemming van het resultaat 53

C3. Gebeurtenissen na balansdatum 54

D. Bijlagen 55

D1. Gegevens van de rechtspersoon 56
D2. Segmentatie 57

1. Voorwoord (inclusief kerngegevens)

Dit jaar is het jaarverslag herzien ten opzichte van voorgaande jaren. Daarbij is de handreiking vanuit OCW gevolgd. De bedoeling is dat het jaarverslag hiermee compacter wordt. Zie ook:
(https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2015/05/21/brochure-richtlijn-jaarverslag-onderwijs).

1.1 Basisgegevens: statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

Statutaire naam:	Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland (ZWN) (KvK 40407208)
Bestuursnummer:	95785
Hoofdvestiging:	Den Haag
Rechtsvorm:	Stichting
Brinnummers:	16TV voor het VO en 05WB voor het PO

Raad van toezicht

Met ingang van 1 januari 2019 bestaat de raad van toezicht uit de volgende personen: dhr. M. de Bruine (voorzitter), dhr. R. Bakker, mw. M. Boon en mw. K.C Jansen. In oktober 2018 is dhr. K. Middendorp benoemd tot toezichthouder, in verband met persoonlijke omstandigheden tot 1 augustus 2019 vrijgesteld van verantwoordelijkheden.

De bestuurder van de stichting is de heer mr J.H.B. Jansen. De Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland (ZWN) vormt het bestuur en het bevoegd gezag van de volgende scholen:

- Eén PO-school voor Vrije School Primair Onderwijs in Den Haag aan de Abbenbroekweg 7 genaamd De Vrije School Den Haag (VSDH-PO). Hier valt tevens de internationale school (IGBO) onder, The International School The Hague.
- Drie VO-scholen voor Vrije School Voortgezet Onderwijs:
    - Het Marecollege aan de Sumatrastraat 120 in Leiden;
    - Het Rudolf Steiner College aan de Tamboerstraat 9 in Rotterdam;
    - De Vrije School Den Haag aan de Waalsdorperweg 12 te Den Haag, tevens hoofdvestiging) (VSDH-VO).

1.2 Bijdrage van ZWN aan de samenleving

De vrijescholen van ZWN hebben tot doel *vrije mensen te ontwikkelen die in staat zijn zelf doelen en richting aan hun leven te geven. De behoefte aan fantasie, een gevoel van waarheid en een verantwoordelijkheidsgevoel. Deze drie krachten vormen de kern van het onderwijs (citaat Rudolf Steiner).* Bovengenoemde kwaliteiten laten zich niet makkelijk meten. Echter, in 2018 heeft de inspectie voor het eerst in de geschiedenis een oordeel geveld over de vrijeschool kwaliteiten door te kijken naar de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van hoofd, hart en handen. Wij zijn trots op de beoordeling "goed", die door de inspectie is afgegeven.

1.3 Realisatie van de belangrijkste doelstellingen van ZWN

De ZWN-brede beleidsdoelstellingen sluiten aan bij het Schoolplan 2015-2019 en hebben met name betrekking op onderwijsontwikkeling en onderwijskwaliteit (o.a. gepersonaliseerd leren, flexibiliteit, actieve leerlingen, een passende organisatievorm en het vergroten van eigenaarschap). Deze thema's zijn vertaald naar concrete doelen voor de afzonderlijke vestigingen (zie onder). Daarnaast is een doelstelling geformuleerd voor de financiële administratie: de personele- en salarisadministratie en de financiële administratie wordt vergaand gedigitaliseerd. Eind 2018 is de salarisadministratie daartoe overgegaan. Begin 2019 zal ook de facturatie gedigitaliseerd zijn.
Het onderstaande overzicht benoemt de doelen die binnen de scholen gerealiseerd zijn (dan wel waarin een belangrijke stap gezet is):

Leiden
- ontwerpen van een definitieve en passende organisatiestructuur.
- versterking identiteit en imago van het Marecollege (mede ivm PR-traject)
- borging verbeteren gemiddelde examencijfers op landelijk niveau
- versterken eigenaarschap/professionaliteit en feedback cultuur
- vergroten inbreng leerlingen/ouders/vmr

Rotterdam
- professionalisering
- herinrichting van de schoolorganisatie
- verlaging werkdruk
- ontwikkelen individueel gericht leerplan dat zich richt op gepersonaliseerd leren
- de school in de wereld: versterking met de eigen ouders (vanuit identiteit) en met de buurt
- financiën: behouden financieel gezonde situatie en voldoende weerstandsvermogen
- realiseren van een tweede vestiging

Den Haag-VO
- versterken van de school als lerende organisatie
- versterking van onderwijskundig leiderschap: de schoolleiding heeft zicht op de onderwijskwaliteit en weet deze actief te verbeteren.
- leerlingen geven feedback waardoor hun verantwoordelijkheid toeneemt en het onderwijsleerproces verbetert
- verbeterplan bevoegd lesgeven
- inzichtelijke determinatie: combinatie leerplan HV4 in praktijk zichtbaar. Samenhang tussen vakken en ingepast in het beleidsjaarplan
- oriënteren/inrichten van een tweede vestiging

Den Haag-PO
- de school beschikt over een visie op burgerschap en concrete doelen; de school heeft deze doelen vertaald in een lesaanbod.
- de school beschikt over een meerjarenoverzicht m.b.t. de leerlingen met een OPP (ondersteuningsplan).
- taalleesonderwijs: het nieuwe leerplan begrijpend lezen wordt geïmplementeerd
- didactisch handelen: de stof- en tempodifferentiatie is zichtbaar in alle klassen.
- zorg en begeleiding: de school heeft de procedure voor de bespreking van de resultaten op de tussentoetsen en de eindtoets vastgelegd in een procedure (workflow).
- de school bouwt het kwaliteitsmanagement systeem (PAN–norm) verder uit tot certificeringsniveau 2 (management kwalificatie)
- de school past haar verantwoordingsinstrumentarium op het nieuwe inspectiekader aan.

1.3.1 Vrijeschool onderwijskwaliteit en doelstellingen

Naast de deugdelijkheidseisen hebben vrijescholen eigen kwaliteitseisen. ZWN hanteert een opvatting over de kwaliteit van onderwijs die is gebaseerd op de vrijeschoolpedagogiek, onder meer bestaande uit een evenwicht tussen hoofd, hard en handen. Deze visie sluit goed aan bij het gedachtengoed van professor Gert Biesta[1]. Hij onderscheidt drie functies ten aanzien van de kwaliteit van onderwijs:
- Kwalificatie (bijbrengen van kennis en vaardigheden)
- Socialisatie (deel (leren) worden van groepen) en vaardigheden)
- Subjectwording (persoonsvorming: iemand worden, in de wereld staan)

Voor vrijescholen heeft de persoonsvorming de hoogste prioriteit. Centraal staat de vraag welke unieke mogelijkheden tot persoonsvorming in de verschillende kennis- en

[1] Biesta, Gert (2009). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten*

vaardigheidsdomeinen en socialisatiedomeinen aanwezig zijn. In een landelijke nota is deze visie op onderwijskwaliteit nader uitgewerkt voor en door vrijescholen. De bestuurder van ZWN was hierin initiatiefnemer en medeauteur.
Tijdens de bestuurlijke visitatie van de inspectie in 2018 heeft de inspecteur vastgesteld dat het beeld van de bestuurder goed aansluit bij hetgeen de inspectie op de onderzochte scholen heeft aangetroffen.
Voor het eerst in de geschiedenis heeft de inspectie de vrijeschool kwaliteit mbt hoofd hard en handen beoordeeld. Deze beoordeling is van grote waarde voor de scholen, omdat de toetsingssystematiek voorheen niet aansloot bij de geboden kwaliteit van vrijescholen. ZWN is door de inspectie beoordeeld als **"goed":** we zijn erg blij met deze erkenning!
Een aandachtspunt van de inspectie was het verzamelen van informatie op basis waarvan schoolleiding en bestuur grip hebben op deze kwaliteit. Een landelijk visitatiesysteem wordt in 2019 opgezet om dit nader te onderbouwen.

1.3.2 Onderwijsprestaties PO

De onderwijsprestaties in het primair onderwijs worden gevolgd aan de hand van de niet-methode gebonden toetsen en de eindtoets. 76% van de niet-methodetoetsen wordt ruim voldoende tot goed gemaakt, 22% scoort voldoende, 2% scoort onvoldoende. De school streeft naar een gemiddelde van "ruim voldoende". Grotendeels wordt dit gerealiseerd, echter, voor wiskunde en technisch lezen zijnin 2019 verbeteringen nodig.

De eindtoets voldoet gemiddeld aan de eisen van de inspectie, maar de afgelopen twee jaar lag deze met 76 en 78 punten onder de inspectienorm (80). De opbrengsten zijn intern geëvalueerd en geanalyseerd. Dit heeft geleid tot extra aandacht voor specifieke onderdelen van rekenen en spelling. Tevens is een verbeteringstraject ingezet met betrekking tot het tijdig analyseren van de opbrengsten. In 2019 dient de opbrengst minimaal boven de landelijke norm te zijn om te voldoen aan de voorwaarden van de WPO.

1.3.3 Onderwijsprestaties VO

Voor alle ZWN-afdelingen geldt dat de behaalde examencijfers boven het driejaargemiddelde (zijnde de inspectie-norm) liggen, met uitzondering van het vwo in Rotterdam.
De slagingspercentages van het vwo in Rotterdam en de havo/vmbo-t in Den Haag liggen onder het landelijk gemiddelde. Er zijn verbeterplannen opgesteld om dit te keren. Ook de cijfers voor het centraal examen liggen voor het vwo in Rotterdam, de havo en het vmbo-t in Den Haag onder het landelijk gemiddelde. Per vak zijn verbeteracties ingezet. Aansluitend wordt ingezet op de verbetering van de examencultuur in de examenklassen en met name in de voor-examenklassen.

Slagingspercentages 2017-2018

	VWO	HAVO	VMBO-t
Rotterdam	76	88	96
Leiden	90	92	96
Den Haag	95	81	67
Landelijk 2018	91,6	87,8	92,5

1.3.4 Waardering en overige informatie

Via www.scholenopdekaart.nl is nadere informatie te vinden over de afzonderlijke scholen. Daar is onder meer de waardering van leerlingen en ouders opgenomen:

	Leiden	Rotterdam	Den Haag VO	Landelijk VO	Den Haag PO
Leerlingen	6,8	6,2	6,4	6,5	
Ouders	8,4	8,1	7,3	7,9	7,6
Schoolklimaat	7,4	7,4	6,8	7,0	
Veiligheid	9,4	9,2	9,4	9,2	

1.4 Naleving regelgeving

In 2018 heeft ZWN de regelgeving naar behoren nageleefd. Jaarlijks ziet de externe accountant hier mede op toe en heeft dit wederom vastgesteld. Daarnaast heeft de inspectie in 2018 het bestuurlijk handelen onderzocht, waarbij eveneens gekeken is naar de naleving van de regelgeving. Daarbij is gebleken dat het programma van toetsing en afsluiting (PTA) op onderdelen aangepast dient te worden.

1.5 Continuïteit van de onderwijsinstelling

Op grond van de onderstaande belangrijkste indicatoren voor de continuïteit van ZWN blijkt dat deze zich grotendeels in positieve zin ontwikkeld.

- Leerlingenaantal: ZWN-breed is sprake van een groei van 3% ten opzichte van het afgelopen jaar. Daar staat tegenover dat in Den Haag sprake is van een daling van 3% in 2018. Daar komt nog een forse daling voor 2019 bij: gestart is met verbeterplannen. De daling in het PO is van incidentele aard: er is al jaren sprake van een wachtlijst bij de kleuterklassen. In het VO Den Haag wordt een imago-onderzoek uitgevoerd om goed zicht te krijgen op de oorzaken van de daling, als basis voor de verbeterplannen.

	Realisatie 1.10.18	Realisatie 1.10.17	ontwikkeling	%
Rotterdam	947	915	32	+3%
Leiden	602	545	57	+10%
Den Haag VO	780	807	-27	-3,3%
Den Haag PO	438	446	-8	-1,7%
IWSTH	14	0	14	
Saldo	2781	2706	75	+2,8%

- Financiële ratio's van ZWN zijn op orde. De liquiditeitsratio ligt met 1,64 boven het ZWN streefdoel van 1,5 en de solvabiliteitsratio ligt op het streefbedrag van 60%. Het weerstandsvermogen ligt boven de 15%. Vastgesteld is dat het gecorrigeerd weerstandsvermogen een betere indicatie geeft: dit komt met 5% in de buurt van de streefwaarde van 8-13%.
- Onderwijsresultaten: alle afdelingen hebben een positieve beoordeling van de inspectie. Afgezien van enkele verbeterslagen voldoen alle onderwijsresultaten aan de eisen van de inspectie.

1.6 Belangrijkste risico's en onzekerheden

Jaarlijks wordt een risico-inventarisatie gemaakt ten behoeve van de Kaderbrief en de Begroting van het daarop volgende jaar. Daarnaast wordt periodiek bij de financiële rapportages een actualisatie van deze risico's opgesteld. Belangrijkste risico's die te voorzien waren zijn:

- Hogere personeelskosten tgv lerarentekort: deze kostenpost is inderdaad gestegen, maar hiervoor was voldoende ruimte gereserveerd.
- Fluctuaties in de ouderbijdrage: deze is relatief gelijk gebleven in het afgelopen jaar
- Bouwproject Rotterdam: hier is vertraging opgetreden (ivm vermeende aanwezigheid van gierzwaluwen en budgettaire complicaties bij de gemeente), vervolgens zijn de bouwkosten sterk gestegen, waardoor vooralsnog niet gestart is met dit project.
- Traject Internationale school:
- Overige rijksbezuinigingen/maatregelen: in tegenstelling tot voorgaande jaren waren in 2018 geen verrassingen
- Nieuwe cao: met name in het PO heeft de cao aanzienlijke kosten met zich meegebracht (ivm functiemix), in het VO was met name sprake van organisatorische belasting.
- Tegenvallende groei van het aantal leerlingen: in Den Haag VO is sprake van een leerlingendaling: de daling van rijksinkomsten slaat vooral in de komende jaren neer, waardoor de school nog tijd heeft om passende maatregelen te nemen. Met de

omvang van de daling die in 2019 voorzien wordt, zullen de maatregelen ingrijpend moeten zijn.

1.7 Verwachtingen en kansen voor de (nabije) toekomst (4 tot 5 jaar vooruit)

- De belangstelling in het vrijeschool onderwijs is al enkele jaren groeiende: daardoor kan de stichting meer leerlingen een plaats op een vrijeschool bieden en ontstaat binnen de scholen meer financiële ruimte. Knelpunt is huisvesting: gemeenten kunnen vaak niet tijdig passende uitbreiding bieden, waardoor de groei belemmerd wordt.
- De scholen hebben hechte lerarencolleges met betrokken collega's, waardoor het vooralsnog relatief goed lukt om leraren te vinden ten tijde van schaarste.
- De vereenvoudiging van het kostenmodel zal voor het VO een aanzienlijke verbetering opleveren. Op basis van het rekenmodel komt dit neer op ca 600.000 euro per jaar. In het PO wordt rekening gehouden met een daling van circa 30.000 euro, als gevolg van de doorwerking van de relatief hoge leeftijd van de leraren in het nieuwe model.
- De toename van expats en internationals in Den Haag heeft geleid tot de start van de internationale Waldorf School The Hague. De verwachting is dat deze school de komende jaren geleidelijk zal groeien.

1.8 Duurzaamheid

Duurzame uitgangspunten en initiatieven worden door ZWN onderschreven: het is noodzakelijk om voor onze leerlingen een meer duurzame wereld te creëren. Tegelijkertijd staan de uitgaven altijd onder spanning en zijn de wensen om meer geld uit te geven aan onderwijs, waardoor gezocht wordt naar de meest optimale verhouding tussen uitgaven aan duurzaamheid en onderwijs In 2018 heeft dit geresulteerd in zonnepanelen op het dak van het Marecollege in Leiden. In eerdere jaren waren deze reeds gerealiseerd in Den Haag (PO) en Rotterdam.

2. Thema's op grond van wet- en regelgeving

2.1 Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016

ZWN heeft als uitgangspunt dat zij niet doet aan beleggingen. Dit is vastgesteld in het Treasury Statuut. Ook is ZWN geen voorstander van externe leningen bij kapitaalverschaffers, anders dan bij de Stichting Fonds tot Steun Vrije School Den Haag. Voor de internationale school is gekozen voor een lening om de voorfinanciering te kunnen bekostigen, waarbij het steunfonds garant staat voor eventuele tegenvallende resultaten. Op deze manier vloeien de middelen te zijner tijd weer terug naar de steunstichting, waardoor het oorspronkelijke kapitaal zoveel mogelijk in stand blijft.

2.2 Prestatiebox gelden PO/VO

Prestatiebox gelden PO

De middelen uit de prestatie box zijn gebruikt om te investeren in de kwaliteit van het onderwijs door het scholen van individuele leerkrachten. Aanvullend is de Begeleidingsdienst voor Vrijescholen gevraagd om een breed traject uit te voeren ter (duurzame) verbetering van de onderwijs kwaliteit, specifiek op het vlak van meer maatwerk middels differentiatie, zoals ook als verbeteropdracht door de inspectie geformuleerd. Enkele jonge leerkrachten hebben intensieve coaching ontvangen van meer ervaren collega's, die daartoe een speciale coaching opleiding hebben gevolgd. De intern begeleiders hebben verschillende cursussen en trainingen gedaan op het gebied van passend onderwijs.
Aanvullend is door de school ca 40% toegevoegd aan het budget voor duurzame ontwikkeling. Deze extra gelden komen uit de ouderbijdrage en zijn aan de ouders verantwoord.

Prestatiebox gelden VO
In 2012 is gestart met de invulling van de afspraken die zijn voortgekomen uit het bestuurlijk akkoord tussen de VO-Raad en de Minister van Onderwijs. Gestart is met het houden van een nulmeting. Vervolgens zijn de scholen aangemeld bij het "Scholen aan Zet"-initiatief (SAZ) en is de nulmeting in gezamenlijkheid geanalyseerd. Als hoofdthema is gekozen voor differentiatie. In Vensters voor Verantwoording is de voortgang bijgehouden. Met betrekking tot de verschillende thema's levert dit het volgende overzicht op:

Prestatiemonitor

	Meting uitgevoerd	Plan van Aanpak	Realisatie
Gemiddelde CE cijfer voor kernvakken	X	X	gereed
Verschillen tussen leerlingen signaleren (en zo nodig actie ondernemen)	X	X	in proces
Ambitieuze leercultuur d.m.v. profiel voor talentontwikkeling	X	X	in proces
Goed HRM-beleid d.m.v.			
- Bijhouden bekwaamheidsdossier	X	X	gereed
- Functioneringsgesprekken	X	X	gereed
- Tevredenheid beginnende leraren	X	X	in proces

2.3 Wachtgelden PO
In het PO zijn geen voormalige collega's waarop wachtgeldenregelingen van toepassing zijn.

3. Visie en besturing

3.1 Visie ZWN
ZWN stelt zichtzelf tot doel dat leerlingen de aandacht krijgen die nodig is om zich in hun denken en doen te kunnen ontwikkelen tot kritische, sociaal betrokken en initiatiefrijke vrijdenkende creatieve mensen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Ons onderwijs is ook opvoeden. Onderwijs gaat immers verder dan alleen goed leren lezen of rekenen. Onderwijs staat ook in dienst van persoonlijkheidsvorming, zowel individueel als in relatie tot de sociale gemeenschap.
- Dat vraagt om onderwijs dat verbreedt en de ontwikkeling van de vrije persoonlijkheid aanmoedigt in cognitie, inventiviteit, originaliteit en creativiteit. Een aanpak gebaseerd op het mensbeeld uit de antroposofie, een visie op de mens, bestaande uit lichaam, ziel en geest (hoofd, hart en handen).

Dit zijn de voor ZWN de twee belangrijkste uitgangspunten uit het Identiteitsdocument dat door de Vereniging voor vrijescholen is opgesteld. ZWN onderschrijft de publicatie "Wat maakt de vrijeschool uniek?" (http://www.vrijescholen.nl/wp-content/uploads/2015/03/Wat-maakt-de-vrijeschool-uniek-2015.pdf).

Van belang is verder dat ZWN onderwijs biedt gebaseerd op de levensfasen van de leerlingen. Daarbij volgen de scholen de seizoenen en het ritme van de natuur. Elke vorm van leren wordt gezien als een creatief proces. De mogelijkheid om de lesstof te verdiepen wordt geboden in het periode onderwijs. Hierbij wordt in een aaneengesloten periode één van de vakken uit het leerplan gegeven gedurende een blokuur per dag.

Wij vinden het belangrijk dat álle medewerkers voldoende toegerust zijn om hun werkzaamheden op uitstekende wijze uit te kunnen voeren. Op een vrijeschool gaan we ervan uit dat medewerkers zich verantwoordelijk voelen voor hun eigen loopbaan en scholingsweg en zich willen blijven ontwikkelen om leerlingen dat te bieden waarmee zij hun eigen levensvragen kunnen beantwoorden.

3.2 Besturing

Governance

- De stichting ZWN wordt geleid door een bestuurder. Hij is het bevoegd gezag van de stichting. De beginselen van good governance zijn sinds 2009 vertaald in de bestuurlijke structuur. Er is sprake van één bestuurder en een raad van toezicht, waarmee (bestuurs)uitvoering en toezicht functioneel gescheiden zijn. Dit is nader uitgewerkt in de statuten, in een reglement waarin de bevoegdheden van de rvt-leden, de bestuurder en de schoolleiders zijn vastgelegd en in een toezichtkader.
- Voor de drie VO-vestigingen is een medezeggenschapsraad (mr) ingericht die twee tot drie keer per jaar bijeenkomt, regelmatig overlegt met de bestuurder en twee keer per jaar met de raad van toezicht. Daarnaast zijn zogenaamde vestiging medezeggenschapsraden (vmr) in het leven geroepen. Deze vmr'en overleggen zes keer per jaar met de rectoren.
  Het PO heeft een aparte mr, die overlegt met de schoolleider. Omdat sprake is van VO-scholen en PO-scholen en twee brinnummers, is het niet verplicht om een gmr te benoemen. Afgesproken is dat de voorzitters van de beide medezeggenschapsraden (VO en PO) gezamenlijk een ad hoc gmr kunnen vormen, als er onderwerpen zijn die hen beiden betreffen en dit noodzakelijk blijkt te zijn. In de praktijk is dit nog niet voorgekomen.

Schoolleiding

- Elk van de VO-scholen heeft een meerhoofdige schoolleiding, waarbij de portefeuilles onderwijs, personeel en bedrijfsvoering onderling verdeeld zijn onder de (con)rectoren. Daarnaast zijn teamleiders aangesteld binnen de scholen. Ter borging van een toenemende uniformiteit binnen ZWN, functioneren ZWN-brede werkgroepen onder aansturing van (con)rectoren rond diezelfde thema's (onderwijs, personeel en bedrijfsvoering).
  Binnen de PO-school is sprake van een coördinatieteam (CT), dat gevormd wordt door de schoolleider en teamleiders.
- In 2018 vond driewekelijks een directievergadering voor het VO plaats, waarin de bestuurder met de rectoren de ontwikkelingen op de scholen bespreekt en (beleids)beslissingen neemt. Daarnaast vindt een tweewekelijks werkoverleg plaats tussen de bestuurder en de rectoren/schoolleider.
  Voor het PO vormt het werkoverleg tevens het bestuurlijk (deel)overleg.

Externe contacten

- ZWN is lid van de Vereniging voor vrijescholen, de VO-Raad, de VO-werkgeversvereniging De Coöperatie (zowel voor PO als voor VO), de PO-Raad en de VBS. Met deze instellingen vindt een intensieve uitwisseling plaats, waarbij enerzijds sprake is van belangenvertegenwoordiging, anderzijds van kennisuitwisseling. De bestuurder is lid van het bestuur van de Vereniging voor vrijescholen, het zogenaamde Regio 2 bestuur van de VO-Raad en het VBS-bestuur.
- De vier scholen hebben via de rector/schoolleider en/of bestuurder contacten met de gemeente. Deze contacten betreffen onder meer de onderwerpen zorg, orde/handhaving, subsidies en huisvesting. Waar nodig en zinvol neemt de bestuurder het voortouw in de lokale contacten, met name bij bouwplannen.
- In de ZWN-regio zijn twee initiatieven gestart, waarbij ZWN-scholen als partnerschool fungeren om zo de kwaliteit van de vrijeschool te helpen realiseren en bewaken. Het betreft hier een vrijwillige ondersteuning, zonder verplichtingen en risico's voor de ZWN-scholen. In de regio zijn de volgende initiatieven gestart:
  - Het Grotius in Delft is in augustus 2015 gestart en heeft inmiddels 8 klassen, verspreid over drie leerjaren.
  - Vrije School Zeeland in Vlissingen is in augustus 2016 gestart. Het Rudolf Steiner College treedt hierbij als partnerschool op om de vrijeschool kwaliteit te helpen borgen.

3.3 Naleving branchecodes *goed bestuur*

ZWN volgt de code goed bestuur zoals deze is beschreven door de VO Raad en de PO Raad. Dit betekent onder meer dat de stichting beschikt over een klokkenluidersregeling en haar jaarverslag publiceert op haar website. Er zijn geen zaken waar de stichting een afwijkend beleid voert die nadere toelichting behoeven (in aansluiting op het adagium "pas toe of leg uit").

3.4 Verslag toezichthoudend orgaan (B3)

De raad van toezicht kwam in 2018 vijf keer bij elkaar in reguliere vergaderingen. Gewoonlijk vindt er twee keer per jaar een overleg plaats met de mr, wegens omstandigheden is, in overleg, besloten om het overleg dit jaar te beperken tot één bijeenkomst.

De samenstelling van de raad is in 2018 gewijzigd: mevrouw Ruimers heeft zich teruggetrokken en de heer Middendorp is toegetreden tot de raad. Om persoonlijke redenen heeft de heer Middendorp zijn verantwoordelijkheden nog niet vervuld in 2018, de verwachting is dat dit na de zomer 2019 zal plaatsvinden.

De raad kent twee commissies: een remuneratiecommissie (dhr. de Bruine en mw. Boon) en een financiële (audit)commissie (dhr. Bakker en mw. Jansen).
De raad heeft in haar toezichtkader beschreven op welke wijze en met welke frequentie zij toeziet op de rechtmatigheid en doelmatigheid. De visie van de stichting op het realiseren van onderwijskwaliteit is daarbij leidend. In dit kader zijn indicatoren benoemd die daarbij ondersteunend zijn. De raad - dan wel de auditcommissie - volgt en bespreekt deze aspecten aan de hand van de Kaderbrief, de begroting, de kwartaalrapportage en de jaarrekening. Verder is in het toezichtkader beschreven dat de raad ook op informele wijze via gesprekken met de mr en gesprekken binnen de organisatie aan haar informatie komt.

De volgende thema's kregen in 2018 aandacht:

- De jaarrekening over 2017 werd vastgesteld. De verbetersuggesties van de nieuwe accountant zijn overgenomen en ingevoerd.
- De raad heeft de Kaderbrief 2019 vastgesteld: deze brief vormt een gedegen basis voor de begroting.
- De begroting voor 2019 werd goedgekeurd en de meerjarenbegroting 2020-2023 is besproken.
- De remuneratiecommissie heeft aan het begin van het jaar een plan- en ontwikkelingsgesprek met de bestuurder gevoerd. Dit gesprek heeft geresulteerd in doelen en afspraken voor het kalenderjaar. Aan het einde van het jaar is een 360-graden feedback gesprek georganiseerd met direct betrokken collega's van de bestuurder. Tevens is een vragenlijst uitgezet bij de voorzitters van de vmr'en. In het beoordelingsgesprek is vastgesteld dat de afgesproken doelen gehaald zijn. De raad heeft kunnen vaststellen dat de bestuurder op basis van de gerealiseerde doelen en de ontvangen feedback goed heeft gefunctioneerd.
- De auditcommissie heeft diverse malen met de bestuurder overlegd: met betrekking tot jaarrekening 2017, de Kaderbrief 2019 en de begroting 2019. Daarnaast heeft tussentijdse afstemming plaatsgevonden, onder meer naar aanleiding van de managementrapportages.
- In 2018 vond één gesprek plaats met vertegenwoordigers van de mr ZWN VO: eind december stond een tweede gesprek gepland, maar in verband met drukke werkzaamheden is dit door de mr verplaatst naar 2019. Gesproken is onder meer over het definitieve toezichtkader, de visie op centraal/decentraal, de visie op groei en signalen over algehele ontwikkelingen.
- In 2018 zijn de volgende onderwerpen meer uitgebreid besproken met de bestuurder: de periodieke voortgangsverslagen en financiële verslagen aan de raad van toezicht,

het geplande bestuursonderzoek door de inspectie, het voorgenomen bouwtraject in Rotterdam ende start van de internationale afdeling (IGBO) per 1 augustus 2018. Vanuit de raad is in september een gesprek geweest met de inspectie naar aanleiding van het geplande onderzoek.

- In 2018 heeft de raad de honorering binnen ZWN getoetst aan de WNT. De salarissen van zowel de bestuurder als de toezichthouders voldoen aan de wettelijke normen. Op grond van de WNT kwalificeert de raad zichzelf en de algemeen directeur/bestuurder als topfunctionaris. De beloningscomponenten zijn in de jaarrekening opgenomen.

De leden van de raad van toezicht hebben deel genomen aan een aantal landelijke trainingen over het toezichthouden en ook aan de landelijke bijeenkomst van raden van toezicht uit het Vrijeschool VO-onderwijs.

Voor de leden van de raad van toezicht is in 2015 de honorering vastgesteld. De bedragen zijn inclusief BTW en gebaseerd op de adviestabellen van de VTOI, en binnen de kaders van de WNT: Voorzitter € 4.875, lid, € 3.250, per commissie (audit en renumeratie) € 900.

3.5 Omgevingsinvloeden

Vrijescholen hebben van oudsher een nauwe band met de eigen ouders. De belangrijke taak die scholen hebben wordt zoveel mogelijk gezamenlijk uitgevoerd. Het ideaalbeeld is dat hetgeen op school wordt aangeboden, thuis wordt doorgedragen, met name op het gebied van persoonsvorming. In dat kader heeft elke klas één of meer contactouders en hebben de scholen meerdere keren per jaar een overleg met deze contactouders, waarbij afstemming plaats vindt over relevante zaken en verantwoording wordt afgelegd (oa over de hoogte en de besteding van de ouderbijdrage). Daarnaast is op elke school een (vestigings)medezeggenschapsraad die frequent overlegt met de schoolleider/rector. Tevens is er een bovenschoolse mr die met de bestuurder en de raad van toezicht overlegt.
Verder zijn de scholen vertegenwoordigd in het reguliere overleg met de gemeente en in het samenwerkingsverband voor passend onderwijs.
Tot slot is de bestuurder betrokken bij drie regionale plannen onderwijs (RPO's) die de onderwijsbestuurders in het VO in Leiden, Den Haag en Rotterdam maken om gezamenlijk regie te voeren over de spreiding van het onderwijs in de stad.

4. Risicomanagement

4.1 Strategie

ZWN volgt een strategie waarbij de belangen van de leerling centraal staan. Wij hebben de overtuiging dat wij een bijzondere meerwaarde leveren voor onze leerlingen en willen zoveel mogelijk leerlingen de mogelijkheid bieden om van onze scholen gebruik te maken. Dit betekent dat we open staan voor groeimogelijkheden, ook als deze risico's en kosten met zich meebrengen, zoals voorinvesteringen. Wij willen bewust inspelen op de toegenomen landelijke belangstelling voor vrijescholen, maar tegelijkertijd moet de kwaliteit van het onderwijs gewaarborgd zijn en mag dit niet ten koste gaan van groei. Daarnaast worden de reguliere ontwikkelingen gemonitord en beoordeeld op bijkomende risico's. Te denken valt aan ontwikkelingen in leerlingenaantallen, de mate waarin wij zichtbaar kunnen blijven in de toegenomen concurrentie in het onderwijs en de eisen die dit aan ons als werkgever stelt.

4.2 Operationele activiteiten

Naast de meer strategische oriëntatie is ZWN zich ook bewust van de operationele vertaling hiervan. Bij verschillende interne ontwikkelingen wordt steeds nagegaan wat de impact hiervan is op de organisatie: zowel op pedagogisch/onderwijskundig gebied, als op de meer bedrijfsmatige aspecten van de scholen.

De administratieve organisatie is beschreven op zo'n manier dat fraudegevoeligheid en mogelijkheden voor corruptie tot het minimum beperkt zijn. Jaarlijks voert de accountant hier ook controles op uit en bevestigt dit beeld.

4.3 Financiële positie

Nadat ZWN het afgelopen decennium steeds een positief resultaat heeft behaald, is dit jaar voor het eerst sprake van een beperkt negatief resultaat ter hoogte van 44.529 euro, exclusief de IWSTH. Dit wordt veroorzaakt door een tekort in Leiden (61.596) en Den Haag (109.308). Rotterdam en Den Haag PO hebben daarentegen een positief resultaat van respectievelijk 118.244 en 8.132 euro. De tekorten in Leiden hebben te maken met de extra groei die met ingang van 1 augustus 2018 gerealiseerd is: dit leidde tot een niet begrote/onvoorziene extra investering die niet uit de lopende begroting gefinancierd kon worden. Daarnaast is sprake van een niet begroot imago-onderzoek en extra juridische kosten die niet voorzien waren. Voor Den Haag is onder meer sprake van een hoog ziekteverzuim met hoge vervangkosten en hoge kosten in verband met interim-werkzaamheden.
Voor de Internationale Waldorf School Den Haag geldt een overschrijding ter hoogte van 39.699 euro: het gaat hier onder mee om investeringen in het gebouw. Het betreft hier vooral de aanloopkosten die hoger waren dan voorzien. Dit bedrag stijgt uit boven de lening die met het Fonds tot Steun is afgesproken. Uitgangspunt was steeds dat de kosten van de IWSTH geen extra risico's zouden opleveren voor ZWN. Er zal nader overleg plaatsvinden met het Fonds om na te gaan hoe we dit kunnen oplossen.

Om in de financiële situatie van de stichting gezond te houden is een taakstelling afgesproken met betrekking tot de groei van het weerstandsvermogen. Dit vormt de basis van de begroting. Gemiddeld ligt dit op 1%. De realisatie in Rotterdam lag in 2018 43.643 euro boven deze taakstelling (74.601 euro). De realisatie van Den Haag VO lag 176.785 euro onder de taakstelling (67.477 euro), Leiden lag 67.581 euro onder de taakstelling (5.985 euro) en Den Haag PO lag 16.368 euro onder de taakstelling (24.500 euro). Op basis van deze realisatie krijgen de scholen die dit betreft de opdracht om de begrotingsdiscipline te versterken.

De financiële positie van de stichting is gezond. In de afgelopen jaren is het steeds gelukt om een positief exploitatieresultaat te realiseren met een saldo dat hoger was dan begroot. Aanvullend heeft ZWN in de afgelopen jaren ratio's met streefwaarden benoemd die een nadere indicatie geven van de financiële positie. Uit het onderstaande overzicht blijkt dat alle ratio's er het afgelopen jaar op vooruit zijn gegaan. Ook liggen alle ratio's op of boven de ZWN-streefwaarden, afgezien van de recent ingevoerde ratio "gecorrigeerd weerstandsvermogen". De verwachting is dat ook deze ratio de komende jaren haar streefwaarde bereikt.

Indicator[2]	*Inspectie-signalering*	*2016*	*2017*	*2018*	*ZWN-doel 2018*
Solvabiliteit 2	>30 %	61 %	62 %	59%	>50%
Liquiditeit	>0,75	1,81	1,79	1,64	>1,90
Weerstandsvermogen	>5%	17 %	18%	16%	15-20 %
Gecorrigeerd weerstandsvermogen voor mva	nvt	5 %	7 %	5%	8-13 %

Met deze indicatoren zit ZWN met drie indicatoren op koers. De indicator "gecorrigeerd weerstandsvermogen" neemt iets af. In de Kaderbrief 2019 (september 2018) is reeds vastgesteld dat er maatregelen getroffen zijn om de risico's te beperkten, waardoor het verantwoord is om de ZWN-streefwaarde voor deze ratio naar beneden bij te stellen: dat wordt meegenomen in de Kaderbrief 2020. Dit laat onverlet dat dit een belangrijk aandachtspunt is, zeker in relatie tot de daling van het aantal leerlingen in Den Haag en de bezuinigingen die daar mee gemoeid gaan.

[2] De definities van de indicatoren zijn opgenomen in bijlage 1.

Op grond van het bovenstaande cijfers doet de stichting het op dit moment echter goed. De stichting heeft goed zicht op de risico's en onzekerheden met betrekking tot de financiële positie van de stichting. Van zaken als liquiditeitsrisico's en renterisico's is geen sprake. Verder is het beleid om geen externe financiering af te sluiten en is daar vooralsnog geen aanleiding toe, waardoor onzekerheden mbt mogelijkheden om financiering aan te trekken en valutarisico's niet aan de orde zijn.

4.4 Financiële verslaggeving

Vier keer per jaar vindt een financiële verslaglegging plaats: in april, in juli (intern), in oktober en in december (onderdeel van de begroting). Hierbij wordt verslag gedaan van de realisatie ten opzichte van de begroting (op ZWN-niveau en ten aanzien van de afzonderlijke vestigingen). Verder wordt de ontwikkeling van de verschillende indicatoren aangegeven: financiële ratio's (rentabiliteit, liquiditeit, solvabiliteit (gecorrigeerd) weerstandsvermogen en niet financiële risico's (onderwijskwaliteit, ziekteverzuim, leerlingenaantal, klachten).

De drie VO-scholen zijn ieder aangesloten bij een eigen samenwerkingsverband rond passend onderwijs. De uitgebreide verantwoording verloopt via deze stichtingen. Op hoofdlijnen hier een impressie per school:

- In Leiden heeft de school € 73.700 ontvangen van het samenwerkingsverband. In totaal is er voor 12 leerlingen een OntwikkelinsPerspectiefPlan (OPP's) afgegeven door het samenwerkingsverband aan het Marecollege.
- In Rotterdam ontvangt de school jaarlijks ca. 36K vanuit het samenwerkingsverband. Met deze middelen worden leerlingbegeleiders ingezet die leerlingen begeleiden (sociaal/emotioneel, bij het maken van planningen en rt). Rotterdam heeft 13 leerlingen met een OPP, daarnaast zijn er 2 leerlingen met OPP doorverwezen naar het VSO. Voor schooljaar 2018/2019 in totaal dus 15. Daarnaast is er een aantal leerlingen waar wel een plan van aanpak voor is opgesteld, maar nog geen OPP.
- In Den Haag VO is vanuit het samenwerkingsverband 47.224 euro beschikbaar gesteld aan inzet voor extra ondersteuning voor het schooljaar 18/19 . Daarvan is 35.000,- begroot (27.000,- individueel, 2000,- klassikaal en 8500,- bovenschools). Het resterende bedrag vormt ruimte voor aanvullende vraag. Er zijn acht leerlingen die voor een OPP in aanmerking komen.
- Den Haag PO had in 2018 vijf individuele arrangementen (n.a.v. een OPP). Daarvoor is in 2018 totaal €15.972 toegezegd door het samenwerkingsverband. Omdat de meeste arrangementen doorlopen tot in 2019 wordt een deel van dat bedrag (10%) pas in 2019 uitgekeerd. Voor dit geld worden interne en externe hulpverleners ingeschakeld voor deze kinderen om extra remedial teaching of andere ondersteuning te bieden. De besteding van de gelden wordt aan het einde van ieder arrangement met ouders en SPPOH besproken in de evaluatie van het arrangement.

4.5 Wet- en regelgeving

De scholen bevinden zich in een omgeving waarbij sprake is van complexe wet- en regelgeving die voortdurend in beweging is. Samen met de staf (recent uitgebreid met een bestuurssecretaris) worden deze ontwikkelingen voortdurend gemonitord. Gezien de beperkte omvang van het bestuurskantoor maken we hierbij relatief veel gebruik van externe expertise, om zo verzekerd te zijn van een goede aansluiting bij externe ontwikkelingen. Uitgangspunt is om steeds op alle ontwikkelingen voorbereid te zijn, deze te analyseren op mogelijke impact voor de stichting en zo nodig tijdig maatregelen te nemen om ongewenste effecten te voorkomen.
Een organisatie is 'in control' (goed bestuur) als ze de interne en externe onzekerheden onderkent en maatregelen neemt zodat de organisatie voorspelbaar wordt en een balans tussen risico en beheersing wordt gevonden. ZWN is in dat opzicht in control: de afgelopen jaren zijn we niet of nauwelijks verrast door ontwikkelingen. We zagen deze aankomen en konden tijdig passende maatregelen nemen.

In de begroting wordt jaarlijks een inventarisatie gemaakt van de voorzienbare risico's die op de scholen afkomen en worden passende maatregelen voorgesteld. In 2018 waren dit de volgende risico's:

- tegenvallende groei van het aantal leerlingen
- effecten nieuw bekostigingsmodel
- mutaties in de ouderbijdrage
- effecten rijksbezuinigingen/maatregelen
- aansprakelijkheid datalek/AVG
- toename kosten personeel door krapte op de arbeidsmarkt/dure bureaus

In de kwartaalrapportages worden ontwikkelingen van deze risico's steeds beschreven evenals eventuele maatregelen.

4.6 Risicoprofiel

Onze scholen bevinden zich in een regio met relatief stabiele demografische ontwikkeling: in Den Haag en Rotterdam is sprake van groei, in Leiden is mogelijk op termijn sprake van enige krimp. Ouders en leerlingen kiezen voor onze scholen op grond van het ideëel profiel en de kleinschaligheid. Scholen waar sprake is van een overgang in de leiding (rectorwisseling) moeten zich soms herpakken, hetgeen met onrust gepaard kan gaan. Dit kan zijn weerslag hebben op de leerlingenaantallen en de opbrengsten. Zodra de personele ontwikkelingen in de schoolleiding weer op orde , zijn, nemen de leerlingenaantallen veelal weer toe. De afhankelijkheid van de externe concurrentie is gering, omdat geen andere school een vergelijkbaar profiel heeft. Duidelijk is dat een eventuele tijdelijke daling van het leerlingenaantal wel direct financiële consequenties heeft, die de onrust versterkt. In 2018 speelde dit in Den Haag en wordt hard gewerkt aan interne verbeteringen.

4.7 Interne risicobeheersings- en controlesysteem (B2)

Het ZWN risicobeheersing- en controlesysteem is opgezet om inzicht te krijgen in de mate waarin de strategische en operationele doelstellingen worden gerealiseerd, of er betrouwbare financiële rapportages zijn en of de navolging van relevante wet- en regelgeving is gegarandeerd.

Daarnaast bestaat het interne risicobeheersingssysteem uit:

- Planning- en control cyclus, met daarin onder andere:
  Kaderbrief, meerjarenbegroting (exploitatie, liquiditeit en investeringen) opgebouwd vanuit de formatieplanning, voorafgaand aan het schooljaar en opgesteld binnen de door de raad van toezicht gestelde kaders. Verantwoording vindt plaats via periodieke rapportages per verslagjaar en wordt afgerond met de jaarrekening. Alle rapportages zijn opgesteld volgens de standaard rapportagestructuur en de handleiding voor de inrichting van de financiële verslaglegging.

- Risico analyse:
  In 2013 is een risico analyse opgesteld. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd.

De werking van deze systematiek heeft enerzijds een preventief effect, waarbij de noodzakelijke omvang van het gecorrigeerd weerstandvermogen getoetst wordt aan de hand van de risico's. Tevens wordt jaarlijks een rendementseis vastgesteld op basis van de risicoanalyse. Verder wordt gedurende het jaar gestuurd op de realisatie ten opzichte van de begroting aan de hand van kwartaalrapportages.

5. Onderwijs en bedrijfsvoering

5.1 Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken

5.1.1 Vrijeschool visie op onderwijskwaliteit

Vrijescholen hebben een eigen visie op kwaliteit van onderwijs. Hierbij baseren wij ons op de uitgangspunten van Rudolf Steiner en sluiten wij aan bij het gedachtegoed van Gert Biesta.
Ons onderwijs is gericht op het bijdragen aan de individuele ontwikkeling van de leerling. Daarbij wordt een evenwichtige ontwikkeling op het gebied van het denken, het gevoel en de wil nagestreefd. Cognitieve, kunstzinnige en sociale vorming krijgen gelijkwaardige aandacht. Niet de leerstof, maar de ontwikkelingsmogelijkheden (aansluitend bij de leeftijdsfase van de leerling) en de individuele mogelijkheden staan centraal. De leerlingen moeten hun mogelijkheden en talenten kunnen ontdekken en ontplooien. Het vrijeschoolleerplan maakt het mogelijk dat zij een ruime kijk op zichzelf en de samenleving kunnen ontwikkelen. Hierdoor worden leerlingen zich bewust van hun interesses en hun, vaak onbewust aanwezige, mogelijkheden en idealen. De keuze voor een vervolgopleiding en beroep kan dan vanuit hun eigen motivatie plaatsvinden. Zo kunnen zij een wezenlijke en betrokken bijdrage aan de samenleving leveren.
Daarnaast is het van belang dat leerlingen leren omgaan met onderlinge verschillen. Zij moeten leren samenwerken en daarbij respect tonen voor de ander en andermans kwaliteiten leren zien en waarderen (breder dan, maar wel aansluitend op burgerschapsvorming). Met name in de ambachtelijke vakken en de kunstvakken komen deze aspecten –in heterogene groepen waar dat kan - aan bod.
Tot slot is het van groot belang dat leerlingen zich ook op het cognitieve vlak goed ontwikkelen en worden voorbereid op de einddoelen van het examen.

Biesta[3] onderscheidt drie functies ten aanzien van de kwaliteit van onderwijs:
- Kwalificatie (bijbrengen van kennis en vaardigheden)
- Socialisatie (deel (leren) worden van groepen) en vaardigheden)
- Subjectwording (persoonsvorming: iemand worden, in de wereld staan)

De consequentie van het bovenstaande is dat er voldoende aandacht uit gaat naar kwalificatie, maar dat het accent ligt op subjectwording. Dit vraagt veel tijd en energie van leerlingen en leraren. Daarom is er geen ruimte over om te streven naar excellentie op het gebied van kwalificatie. Omdat de bekostiging daar wel nauw mee verbonden is, gaan de onderstaande hoofdstukken met name in op deze cognitieve opbrengsten.

5.1.2 Primair onderwijs

Niet-methodetoetsen
In de onderstaande tabel zijn de scores van de vaardigheidstesten per leerjaar weergegeven. Het gaat hierbij om de gemiddelde score voor de desbetreffende toets over twee klassen (alleen de 4e klas bestaan uit 3 klassen). 37 (76%) onderdelen scoren ruimvoldoende tot goed, 11 (22%) scoort voldoende, één onderdeel (2%: wiskunde in klas 4) scoort onvoldoende.

In 2018 hebben de school en de bestuurder vastgesteld dat de school gemiddeld ruim voldoende wil scoren. Voor veel onderdelen lukt dit, echter bij sommige onderdelen is een verbetering nodig. Vooral bij wiskunde en technisch lezen moeten in 2019 verbeteren.

[3] Biesta, Gert (2009). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten*

Vaardigheidsscore per leerjaar en trimester

		klas 1		klas 2		klas 3		klas 4		klas 5		klas 6	
toetsperiode		II	III	II	III	II	III	II	III	II	III	I	II
CITO REKENEN-WISKUNDE													
Totaal	3.0	125	140	190	199	206	223	223	238	264	264	277	276
SVT BEGRIJPEND LEZEN													
Totaal						17,2		17,5		26,8		27,9	28,7
SVT SPELLING WERKWOORDEN													
Versie A								4,0	5,4	5,4		6,3	
Versie B											5,8		
SVT SPELLING WOORDEN													
Versie A			3,8	6,5		6,4	4,8	7,9		8,9		9,3	9,2
Versie B					7,4		6,9		8,5		9,2		
SVT TECHNISCH LEZEN													
De mug				81,2	109	110		128		157	160	158	193
De kat					104		134	141	150	175	178		152

legenda

goed

ruim voldoende

voldoende

onvoldoende

IEP eindtoets

In de afgelopen twee jaar is de IEP eindtoets zowel met een score van 76 en 78 punten onder de inspectienorm (80), als onder de norm van de school (83) gemaakt. De opbrengsten zijn intern geëvalueerd en geanalyseerd. Daaruit kwam naar voren dat het nodig is om specifieke onderdelen van het rekenen en de spelling extra aandacht te geven en de klassen beter op de eindtoets voor te bereiden. Tevens is een verbeteringstraject ingezet met betrekking tot het tijdig analyseren van de opbrengsten. In 2019 dient de opbrengst minimaal boven de landelijke norm te zijn om te voldoen aan de voorwaarden van de WPO.

	2015 / 2016	2016 / 2017	2017 / 2018
Aantal deelnemende leerlingen	52	57	53
Aantal leerlingen in leerjaar 8	52	60	49
Aantal leerlingen op school	451	441	445
Aantal ongewogen leerlingen	449	439	445
Percentage gewogen leerlingen	0%	0%	0%
Naam Eindtoets	IEP	IEP	IEP
Bovengrens inspectie	84,0	-	-
Landelijk gemiddelde	82,0	-	-
Ondergrens inspectie	80,0	80,0	80,0
EINDTOETS	80,0 !	75,6	78,1

Legenda tot en met schooljaar 2015 / 2016

op of boven bovengrens (goed)

op of boven landelijk gemiddelde (voldoende)

! op of boven de ondergrens (voldoende)

onder de ondergrens (onvoldoende)

Legenda vanaf 2016 / 2017

op of boven de ondergrens (voldoende)

onder de ondergrens (onvoldoende)

5.1.3 Voorgezet onderwijs

- Voor alle ZWN-afdelingen geldt dat de behaalde examencijfers boven het driejaargemiddelde die de inspectie als norm stelt per school en per afdeling liggen, met uitzondering van het vwo in Rotterdam.
- De slagingspercentsages voor de havo en vmbo-t in Rotterdam, havo en vmbo-t in Leiden en vwo in Den Haag liggen op of boven het landelijk gemiddelde.
- De slagingspercentages van het vwo in Rotterdam en de havo/vmbo-t in Den Haag liggen te ver onder het landelijk gemiddelde. Voor Den Haag is sprake van een doorzettende trend naar beneden die zo spoedig mogelijk gekeerd moet worden. Voor Rotterdam is dit duidelijk een trendbreuk: in voorgaande jaren was dit percentage op orde. Voor de andere afdelingen geldt dat deze op of boven het gemiddelde liggen.
- De examencijfers in 2018 lagen voor vmbo-t en havo in Rotterdam, vmbo-t, havo en vwo in Leiden rond of boven het landelijk gemiddelde. Voor vwo Rotterdam, vmbo-t, havo en mavo in Den Haag lagen de examencijfers in 2018 onder het landelijk gemiddelde. Dit laatste houdt onder meer verband met de overgang van het oude naar het nieuwe onderwijsmodel.
- Het bovenstaande beeld vertaalt zich in de cijfers voor het centraal examen: voor Rotterdam (vwo) en in Den Haag (havo en vmbo-t) eveneens onder het landelijk gemiddelde. Per vak zijn verbeteracties ingezet. Aansluitend wordt ingezet op de verbetering van de examencultuur in de examenklassen en met name in de voor-examenklassen.
- De verschillen tussen het centraal schriftelijk en het schoolexamen zijn goed op orde: zij liggen gemiddeld over drie jaren (ruim) onder de norm van de inspectie (0,5).

Tabel 1 - Slagingspercentages schooljaren 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018

Rotterdam	VWO	HAVO	VMBO-t
2016	96	93	96
2017	96	82	91
2018	76	88	96
Leiden			
2016	93	89	92
2017	100	97	95
2018	90	92	96
Den Haag			
2016	93	94	86
2017	94	83	72
2018	95	81	67
Landelijk 2018	91,6	87,8	92,5

Tabel 2 - Behaalde examencijfers (gemiddelde CE) tov de inspectienorm (per school)

Rotterdam	15-16	16-17	17-18	Landelijk 17-18	3-jaars gemiddelde	Inspectie nom
vmbo-t	6,31	6,24	6,36	6,3	6,31	6,04
havo	6,43	6,06	6,28	6,3	6,26	6,21
vwo	6,41	6,26	5,97	6,5	6,17	6,24
Leiden						
vmbo-t	6,40	6,38	6,55	6,3	6,45	6,14
havo	6,23	6,51	6,61	6,3	6,43	6,25
vwo	6,44	6,56	6,76	6,5	6,57	6,26
Den Haag						
vmbo-t	6,41	6,01	5,81	6,3	6,08	6,07
havo	6,29	6,11	6,24	6,3	6,24	6,21
vwo	6,77	6,39	6,33	6,5	6,49	6,24

5.2 Bedrijfsvoering

In 2018 speelden de volgende ontwikkelingen op gebied van bedrijfsvoering binnen ZWN:

- AVG is tijdig opgepakt, zodat ZWN in mei 2018 kon beschikken over een plan van aanpak dat aansloot bij de vereisten van de AVG, ingegeven door de richtlijnen van Kennisnet. In de eerste maanden was sprake van een interne functionaris gegevensbescherming, vervolgens is deze functie begin 2019 extern belegd, omwille van de onafhankelijkheid en vergroting van de expertise .
- In 2018 heeft de selectie plaatsgevonden van een nieuw administratiekantoor. Hiermee is de toegankelijkheid van de scholen tot de systemen op het gebied van financiën en salarisadministratie sterk toegenomen. Tevens is een start gemaakt met het digitaliseren van het factureringsproces. De invoering van de nieuwe systematiek heeft er tevens voor gezorgd dat ook de onderlinge bevoegdheden nader zijn gedefinieerd en zijn opgenomen in het ondersteunende ICT-systeem.
- Er is een inkoopbeleid opgesteld, waarin gestreefd wordt naar een gezamenlijk inkoop voor de vier scholen. Onderzocht wordt of het nodig is om daarbij gebruikt te maken van een bovenschoolse inkoopcoördinator die zich richt op inkoopvoordelen door bundeling van vraag, contractbeheer en het bewaken van de onderlinge afspraken.
- Het bestaande treasury beleid (treasurystatuut) is herijkt aan de OCW-regeling Beleggen en belenen. Afgesproken is om dit jaarlijks te doen bij het opstellen van de begroting.

5.3 Personeelsbeleid

- In 2018 is het beleid rond "verklaring omtrent gedrag" herijkt en zijn de VOG-verklaringen ook verplicht gesteld voor vrijwilligers die incidenteel op school zijn.
- De drie VO scholen hebben in n 2018 een Scholingsplan ontwikkeld waarin school-, team en persoonsgerichte leerdoelen worden gerealiseerd.
- De Gesprekscyclus is geharmoniseerd en herijkt, onder meer rond de LC/LD-functie. In dit kader is ook de kijkwijzer aangepast (ook benut bij de audits), waarbij vrijeschool-aspecten zijn opgenomen: deze wordt gehanteerd bij het beoordelen van werknemers.
- Er is een start gemaakt met een herziening van het ZWN VO functiegebouw. De verwachting is dat de herziening in augustus 2019 is afgerond.
- Er is een start gemaakt met het vormgeven van ontwikkeltijd in het kader van de nieuwe cao.
- Er is een professioneel statuut opgesteld, waarin de professionele ruimte van de docenten is weergegeven.
- Begin 2019 is gestart met een verzuimtraining voor teamleiders.
- In 2018 is onderzocht of er ruimte is om de functiemix verder uit te breiden, dat wil zeggen een stijging van het aantal LC-leraren ten opzichte van LB-leraren. Gebleken is dat dit niet mogelijk is zonder meer structurele maatregelen te treffen. In het kader van het nieuwe Schoolplan is dit onderwerp opnieuw geagendeerd. Er klinken echter ook geluiden om de positie van de leraar op andere manieren te versterken, omdat de scheiding tussen LC en LB-leraren ongewenste effecten heeft.

5.4 Financieel beleid

Het financieel beleid is gericht op het realiseren van een structureel gezonde situatie, waarbij de beschikbare middelen zo veel mogelijk worden ingezet voor het geven van onderwijs. De vastgestelde ratio's zijn daarbij leidend: deze vormen een verantwoorde ondergrens. Als er meer financiële ruimte ontstaat wordt deze ingezet voor het onderwijs.
Verder hebben vestigingen een zekere mate van eigen financiële verantwoordelijkheid. De inkomsten ten gevolge van het aantal leerlingen vormen de basis van de inkomsten van de scholen: bij groei levert dit dus meer inkomsten op, bij krimp moet de daling van inkomsten binnen de scholen opgevangen worden.
Volgens een planning- en controlcyclus wordt op verschillende momenten in het jaar gestuurd op het realiseren van deze gezonde situatie.

5.5 Duurzaamheid

De idealen met betrekking tot duurzaamheid worden door ZWN onderschreven: het is noodzakelijk om voor onze leerlingen een meer duurzame wereld te creëren, willen zij later tot verdere ontwikkeling kunnen komen. Zonder dat dit ten koste mag gaan van de onderwijskwaliteit wordt gestreefd naar optimalisering van de duurzaamheid. In 2018 heeft dit geresulteerd in zonnepanelen op het dak in Leiden.. In eerdere jaren waren deze reeds gerealiseerd in Den Haag (PO) en Rotterdam. In de meerjarenonderhoudsplannen is duurzaamheid en energiebewustzijn een belangrijke indicator die verwerkt is in de meerjaren uitgaven. Verder is in 2018 is een concept-inkoopbeleidsplan opgesteld, waarin eisen met betrekking tot duurzame inkoop zijn opgenomen.

6. Toekomstige ontwikkelingen

6.1 Ontwikkelagenda

In 2018 is gestart met de contouren van een nieuw Schoolplan 2019-2023. De voorlopige contouren betreffen drie hoofdthema's:

- Antroposofisch mensbeeld: versterken van het werken vanuit het antroposofisch mensbeeld en daarbij anticiperen op externe ontwikkelingen (maatwerk curriculum.nu, flexibilisering, formatief toetsen, hedendaags VS ict-beleid). Dit gebeurt door het mensbeeld te expliciteren/vertalen, het onderwijs hier vervolgens op te verbeteren en dit te monitoren via de visitaties
- Onderwijs: versterken onderwijs door meer aandacht voor iedere leerling: bijvoorbeeld dmv differentiatie, coaching, begeleiding, stimuleren eigenaarschap, zoeken naar maatregelen in de structuur (bijv. aanpassing omvang van de lessen) en daar op schoolniveau heldere keuzes in te maken.
- Werkgeverschap: aantrekkelijke werkgever worden/blijven in antwoord op lerarentekort dmv profileren als "gepassioneerde werkomgeving", passende beloning (functiemix) en maatregelen om de werkdruk te verminderen

Voor de korte termijn is hieronder per school aangegeven welke beleidsvoornemens geformuleerd zijn. Hierbij wordt eventueel benodigde extra inzet van collega's gefinancierd binnen de beschikbare taaktijd: het lukt om dit te realiseren zonder aanvullende investeringen.

Den Haag VO (Waalsdorperweg)

- Verbeteren onderwijsresultaten (vooral vmbo)
- Voorbereiden op financiële gevolgen van de uitgroei van twee onderwijsmodellen en de daling van het leerlingenaantal
- Sturing op leskwaliteit: focus op beter vasthouden, elkaar blijven inspireren, vertalen naar de lespraktijk, SMART benoemen van doelen, benoemen van deelverantwoordelijkheden binnen het college.
- Versterken eigenaarschap/zelfstandigheid bij leerlingen (intrinsieke motivatie)
- Versterken PR om leerlingenaantal op peil te houden
- Antroposofie versterken en eigentijds maken door dit te ontwikkelen in samenhang met onderwijskwaliteit, identiteit en PR.
- Evalueren hoog ziekteverzuim van personeel en ontwikkelen plan van aanpak

Leiden

- Herinrichting schoolleiding
- Voorbereiding en uitwerkingen voorstel 70-minuten rooster
- Versterking leerlingbegeleiding om opstroom/stapelen te stimuleren
- Verdere versterking imago Marecollege
- Intervisie gericht op antroposofie en audit-uitkomsten (lesafsluiter en didacticus)

- Aanpak ontwikkelen om werkdruk te verminderen

Rotterdam

- Intensiveren lesbezoek van leraren onderling
- Versterking eigenaarschap van de teams (duidelijke verdeling taken en verantwoordelijkheden)
- Aandacht voor hoogbegaafdheid dmv onderzoek
- Positionering van d school in de wijk/stad
- Meer actualiteit in de lessen

Den Haag PO (Abbenbroekweg)

- Herziening consistente uitvoering onderwijskundig beleid
- Opstellen van een nieuw schoolplan (t.b.v. meerjaren kwaliteitsbeleid)
- Versterken van de professionele communicatievaardigheden/samenwerking
- Versterken van het sociale klimaat en het registeren daarvan
- Consolideren van de management kwalificatie van het kwaliteitsmanagementsysteem

6.2 Regeling jaarverslaggeving onderwijs

Continuïteitsparagraaf

Jaarlijks wordt binnen ZWN bij het opstellen van de begroting gekeken naar de vooruitzichten van de organisatie op het gebied van continuïteit. Dit aspect wordt, als daar aanleiding toe is, ook bij elk voortgangsverslag van de bestuurder aan de raad van toezicht belicht. Een belangrijke factor hierbij is de ontwikkeling van de leerlingenaantallen. De scholen bevinden zich in een regio waar vooralsnog geen daling van het aantal leerlingen is, alleen in Leiden wordt op termijn krimp verwacht. Daarnaast is sprake van een landelijke trend, waarbij vrijescholen groeien. Ook ZWN kent deze groei, op dit moment leidt dit vooral tot groei bij de vestiging in Rotterdam en Leiden. In Den Haag was in 2018 sprake van een daling van het aantal leerlingen. Deze trend wordt in 2019 versterkt onder meer door de verhevigde concurrentiestrijd.

Onderwijs is in principe een stabiele sector: er zijn altijd leerlingen die onderwijs behoeven en er is politiek voldoende draagvlak voor tenminste de basisbekostiging. De diverse internationale ontwikkelingen (kredietcrises) hebben wel hun impact op de beschikbare middelen, maar leiden, vooralsnog, niet tot een aantasting van de bestaanszekerheid. De verwachting is dat dit ook in de (nabije) toekomst niet het geval zal zijn.

Ter versterking van de eigen positie is in de afgelopen jaren gestuurd op een toename van het weerstandsvermogen, dat van 8% naar 18% is gestegen in 8 jaar. In de afgelopen periode is vastgesteld dat een belangrijk deel van dit weerstandvermogen bestaat uit bestemmingsreserves en vaste activa. Om een betrouwbaarder beeld te krijgen van de daadwerkelijke weerstand is gekozen voor het gecorrigeerde weerstandsvermogen, dat aanzienlijk bescheidener is: 6% in 2017. Een extern bureau heeft een streefpercentage geadviseerd dat aan de hoge kant is (8-13%, hoog ten opzichte van de inspectienorm: >0%) omdat de beschikbare MOP's (en daarmee de dotaties) onderling afweken. Inmiddels zijn de MOP's door een extern bureau herijkt, waardoor de dotaties een betrouwbaar beeld geven van de behoefte. Daarmee kan het streefpercentage in 2019 worden bijgesteld.

Jaarlijks wordt, voorafgaand aan het opstellen van de begroting, een Kaderbrief opgesteld, waarin de ambities en risico's benoemd worden. Dit vormt de basis voor een

beleidsrijke meerjarenbegroting, waarin tevens een risico-paragraaf is opgenomen. Naast het benoemen van de risico's zijn ook eventuele maatregelen benoemd, die in kunnen gaan als de genoemde risico's optreden. Voor de komende jaren is een positieve sluitende meerjarenbegroting afgegeven, waarbij voor Den Haag (in verband met de daling van het aantal leerlingen) een taakstellende bezuiniging is opgenomen. Op grond van de onderstaande tabel wordt duidelijk dat in 2019 een stijging voorzien is van het aantal leerlingen met name in Rotterdam en Leiden, dit ondanks de daling in Den Haag. Het feit dat de personele omvang niet toeneemt heeft met de leerlingendaling in Den Haag te maken. De totale rijksbijdrage zal door deze daling ook iets afnemen. De meerjarenbegroting is verder conservatief opgesteld, waarbij geen vergaande groei is geprognosticeerd: dit wordt van jaar tot jaar ingeschat gezien de fluctuatie op de onderwijsmarkt. Daarnaast blijkt dat de capaciteit van de huidige gebouwen en de gunfactor van de omliggende besturen met betrekking tot de groei een beperkende factor vormt.

Door buitenstaanders wordt de relatief gemiddeld hoge ouderbijdrage als risicofactor beschouwd. In formele zin is dit juist: er is immers sprake van een vrijwillige bijdrage die niet afdwingbaar is. Desalniettemin is voor de meeste ouders duidelijk waar deze middelen voor worden ingezet: de extra vakken en kwaliteit van onderwijs en materiaal. In principe komen alle extra inkomsten ten goede aan het onderwijs dat aan hun kinderen wordt geboden. Jaarlijks wordt hierover verantwoording afgelegd aan ouders in het ouderoverleg. Gezien de historische ontwikkeling is er geen aanleiding om dit punt als serieuze bedreiging op te vatten. Dit laat onverlet dat deze inkomsten jaarlijks nauwlettend gemonitord worden. Dit wordt extra van belang in verband met de discussie binnen de Tweede Kamer om de ouderbijdrage aan banden te leggen.

Tot slot een belangrijk aspect met betrekking tot de continuïteit (conform de regelgeving): het huisvestingsbeleid. In afstemming met de gemeente wordt nagegaan hoe de scholen over een toekomstbestendige huisvesting kunnen beschikken, die aansluit bij de ontwikkelingen van de scholen. Dit kan leiden tot een investeringsvraag in de toekomst, als blijkt dat de gemeente onvoldoende ruimte biedt. Rotterdam beschikt nu over een tijdelijke nevenvestiging, waar binnen 3 jaar echter een nieuwe oplossing gevonden moet worden, verder wordt nu gebruik gemaakt van een externe repetitieruimte voor koorzang waar de school op korte termijn uit zal moeten.

A Gegevensset conform meerjarenbegroting 2019-2023

A1

KENGETAL	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Personele bezetting in FTE				
- Management/ Directie	9,94	8,70	8,90	8,90
- Onderwijzend personeel	188,21	182,81	182,76	185,02
- Overige medewerkers	42,19	40,37	39,53	39,36
Totaal in FTE	240,34	231,88	231,19	233,28
Leerlingenaantallen	2.713	2.779	2.803	2.871

A2 Meerjarenbegroting

Balans

ACTIVA	2018	2019	2020	2021
VASTE ACTIVA				
Materiële VA	2.535.274	2.564.963	2.512.965	2.460.961
Financiële VA	7.560	7.600	7.700	7.800
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.542.834	2.572.563	2.520.665	2.468.761
Vorderingen	1.292.264	920.000	920.000	920.000
Liquide middelen	4.064.776	4.047.024	4.256.494	4.590.220
VLOTTENDE ACTIVA	5.357.040	4.967.024	5.176.494	5.510.220
TOTAAL ACTIVA	7.899.875	7.539.587	7.697.159	7.978.981
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve	45.423	45.423	45.423	45.423
Algemene reserve Publiek	-910.828	-729.122	-497.107	2.673
Algemene reserve Privaat	2.950.234	2.950.234	2.950.234	2.950.234
Bestemmingsreserves publiek	1.470.860	1.296.729	1.202.567	1.127.153
VOORZIENINGEN	1.085.170	1.066.323	1.086.042	943.498
LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0	0	0
KORTLOPENDE SCHULDEN	3.259.016	2.910.000	2.910.000	2.910.000
TOTAAL PASSIVA	7.899.875	7.539.587	7.697.159	7.978.981

Staat/ Raming Baten en Lasten

BATEN	2018	2019	2020	2021
Rijksbijdrage	19.806.791	19.812.504	19.781.664	20.210.588
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	570.434	651.821	625.332	630.392
Overige baten	2.346.754	2.460.862	2.587.510	2.734.655
TOTAAL BATEN	22.723.979	22.925.187	22.994.506	23.575.635
LASTEN	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Personeelslasten	18.188.476	18.202.058	18.080.119	18.408.399
Afschrijvingen	438.844	394.439	403.937	387.103
Huisvestingslasten	1.553.707	1.573.910	1.610.510	1.619.110
Overige lasten	2.813.002	2.750.113	2.765.091	2.740.660
TOTAAL LASTEN	22.994.029	22.920.520	22.859.657	23.155.272

Saldo baten en lasten	-270.049	4.667	134.849	420.363
Financiële baten en lasten	750	3.250	3.250	3.250
Resultaat voor resultaatbestemming	-269.299	7.917	138.099	423.613
Resultaatbestemming	185.071	-117.354	-42.915	-24.167
Resultaat na resultaatbestemming	-84.228	125.271	181.014	447.780

A3 Financiële situatie op balansdatum

	€	€
Het resultaat voor restultaatbestemming over 2018 bedroeg		(269.300)
Resultaatbestemming 2018		185.071
Het resultaat na resultaatbestemming over 2018 bedroeg		(84.229)
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2018 bedroeg		(269.300)
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2017 bedroeg		270.895
Per saldo een verlaging van het resultaat voor resultaatbestemming met		(540.195)

Deze verlaging van het resultaat voor resultaatbestemming is als volgt nader te analyseren:

Baten		
Hogere Rijksbijdragen OCW	892.427	
Hogere Overige overheidsbijdragen	67.526	
Hogere Overige baten	420.005	
		1.379.958
Lasten		
Hogere Personele lasten	(1.482.644)	
Hogere Afschrijvingen	(21.593)	
Hogere Huisvestingslasten	(159.573)	
Hogere Overige materiële lasten	(252.736)	
		(1.916.546)
Lagere Financiële baten		(3.607)
		(540.195)

Het negatieve resultaat over 2018 na resultaatbestemming bedraagt € 84.229 . Dit is per locatie als volgt opgebouwd:

	€	€
Algemeen		
Bestemmingsreserve algemeen		0
Leiden		
Algemene reserve Publiek	(121.567)	
Bestemmingsreserve personeel	29.700	
Bestemmingsreserve gebouw	30.270	
Bestemmingsreserve project Wiki		
		(61.596)
Rotterdam		
Algemene reserve Publiek	116.782	
Bestemmingsreserve personeel	(9.964)	
Bestemmingsreserve gebouw	11.426	
Bestemmingsreserve project Wiki	0	
		118.244
Den Haag		
Algemene reserve Publiek	(228.414)	
Bestemmingsreserve personeel	109.554	
Bestemmingsreserve gebouw	9.551	
Bestemmingsreserve project Wiki	0	
		(109.309)
Abbenbroekweg (PO)		
Algemene reserve Publiek	3.598	
Bestemmingsreserve personeel	4.534	
Bestemmingsreserve algemeen	0	
		8.132
IWSTH (PO)		
Algemene reserve publiek	(39.699)	
Bestemmingsreserve personeel	0	
Bestemmingsreserve algemeen	0	
		(39.699)
Totaal		(84.229)

Onderstaand treft u de verdeling van de baten en lasten grafisch weergegeven aan.

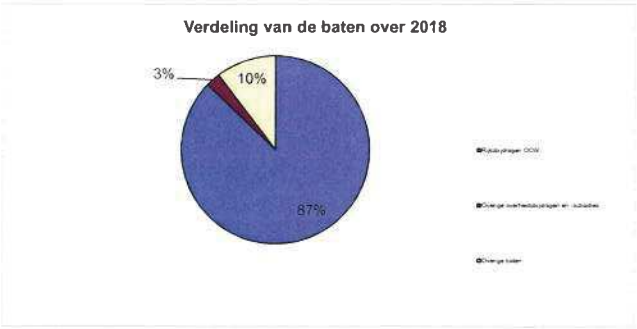

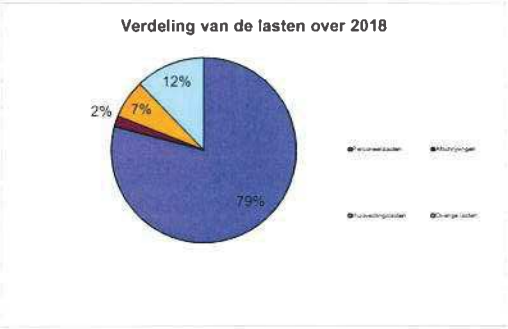

Onderstaand wordt een globale toelichting per vestiging gegeven:

Leiden

	2018	2017
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(61.596)	(97.374)
	(61.596)	(97.374)

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2017 toegenomen met € 35.778

Rotterdam:

	2018	2017
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	118.244	451.188
	118.244	451.188

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2017 afgenomen met € 332.945

Den Haag:

	2018	2017
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(109.309)	(213.268)
	(109.309)	(213.268)

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2017 afgenomen met -€ 103.959

Abbenbroekweg (PO)

	2018	2017
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	8.132	17.268
	8.132	17.268

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2017 toegenomen met -€ 9.136

IWSTH (PO)

	2018	2017
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(39.699)	0
	-39.699	0

Kengetallen

		31-12-2018	31-12-2017
Liquiditeit:	Liquide middelen + vordering + effecten / kortlopende schulden	1,64	1,79
Solvabiliteit:	Eigen vermogen + voorzieningen / totaal vermogen	0,59	0,62
Weerstandsvermogen:	Eigen vermogen / baten + financiele baten	16%	18%
Gecorrigeerd weerstandsvermogen:	Eigen Vermogen - MVA / Totale Rijksbijdragen	5%	7%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Stichting ZWN zowel qua liquiditeit als qua solvabiliteit in een gezonde positie verkeert.

Uit de **ontwikkeling leerlingenaantallen** blijkt dat de scholengemeenschap groeit.

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Leiden	540	535	527	538	545	601
Rotterdam	730	780	838	882	915	947
Den Haag	706	756	769	799	807	780
Den Haag PO	453	439	451	441	446	438
International Waldorfschool						13
Totaal	2.429	2.510	2.585	2.660	2.713	2.779

ontwikkeling leerlingenaantallen

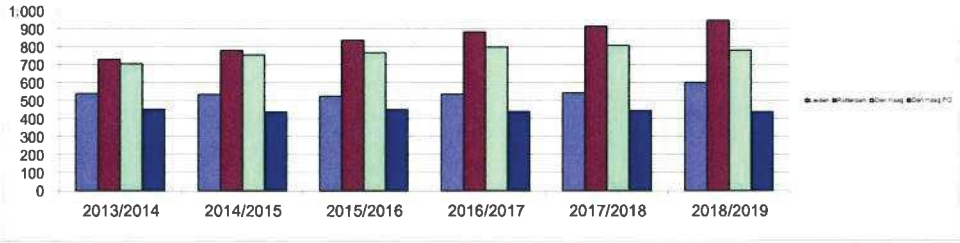

A5 Treasurymanagement

De liquide middelen zijn binnen de school verdeeld over een betaalrekening en een aantal kapitaal- en rendement-rekeningen. Gezien de richtlijnen over risico vrij beleggen is voor deze vorm gekozen om het risico zo veel mogelijk te mijden en het spaarrendement zo hoog mogelijk te maken.

De stichting maakt in de normale bedrijsuitoefening geen gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die blootstellen aan renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.
Aangezien de rentestand een beperkte invloed heeft op het resultaat is het renterisico zeer klein. De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Er is een treasurystatuut opgesteld waarin wordt beschreven welke treasurytaken en - verantwoordelijkheden van toepassing zijn. Tevens worden hierin de beleidskaders vastgelegd voor diegenen die bij deze taken en verantwoordelijkheden betrokken zijn.

B1 Balans per 31 december 2018

Balans na resultaatbestemming

1 Activa

		31-12-2018		31-12-2017	
		€	€	€	€
	Vaste activa				
1.2	Materiële vaste activa				
1.2.1	Gebouwen en terreinen	719.926		666.738	
1.2.2	Inventaris en apparatuur	1.815.348		1.808.756	
			2.535.274		2.475.494
1.3	Financiële vaste activa				
1.3.6	Overige effecten	7.560		7.470	
			7.560		7.470
	Totaal vaste activa		2.542.834		2.482.964
	Vlottende activa				
1.5	Vorderingen				
1.5.1	Debiteuren	552.890		445.555	
1.5.2	Ministerie van OCW	126.996		118.331	
1.5.7	Overige vorderingen	373.257		58.400	
1.5.8	Overlopende activa	239.121		238.742	
			1.292.264		861.028
1.7	Liquide middelen		4.064.776		4.425.457
	Totaal vlottende activa		5.357.040		5.286.485
Totaal activa			7.899.875		7.769.449

2 Passiva

		31-12-2018		31-12-2017	
		€	€	€	€
2.1	Eigen vermogen				
2.1.1	Stichtingskapitaal	45.423		45.423	
2.1.1	Algemene reserve Publiek	(910.828)		(686.599)	
2.1.1	Algemene reserve Privaat	2.950.234		2.810.234	
2.1.2	Bestemmingsreserves Publiek	1.470.860		1.655.931	
			3.555.689		3.824.989
2.2	Voorzieningen				
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	358.035		378.743	
2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen	727.135		578.440	
			1.085.170		957.183
	Langlopende schulden				
2.3.5	Overige langlopende schulden		0		40.000
2.4	Kortlopende schulden				
2.4.3	Crediteuren	424.999		244.183	
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	786.198		780.207	
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	214.823		203.230	
2.4.9	Overige kortlopende schulden	74.347		83.191	
2.4.10	Overlopende passiva	1.758.649		1.636.466	
			3.259.016		2.947.277
Totaal passiva			7.899.875		7.769.449

B2 Staat van baten en lasten 2018

		2018		Begroting 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
	Baten						
3.1	Rijksbijdragen	19.806.791		18.863.228		18.914.364	
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	570.434		411.218		502.908	
3.5	Overige baten	2.346.754		1.986.712		1.926.749	
	Totaal baten		22.723.979		21.261.158		21.344.021
	Lasten						
4.1	Personeelslasten	18.188.476		16.806.459		16.705.832	
4.2	Afschrijvingen	438.844		426.753		417.251	
4.3	Huisvestingslasten	1.553.707		1.472.600		1.394.134	
4.4	Overige lasten	2.813.002		2.395.282		2.560.266	
	Totaal lasten		22.994.029		21.101.093		21.077.483
Saldo baten en lasten			(270.050)		160.065		266.538
5	**Financiële baten en lasten**		750		12.500		4.357
Resultaat voor resultaatbestemming			(269.300)		172.565		270.895
Af: dotatie bestemmingsreserve publiek							(113.081)
Bij: onttrekking bestemmingsreserve publiek			185.071		204.354		
Resultaat na resultaatbestemming			(84.229)		376.919		157.814

B3 Kasstroomoverzicht 2018

	2018		2017	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo Baten en Lasten		(270.050)		266.538
Aanpassingen voor:				
Vrijval vooruitontvangen investeringssubsidies	0		0	
Afschrijvingen	438.844		417.252	
Mutaties voorzieningen	127.987		187.441	
		566.831		604.692
Veranderingen in vlottende middelen:				
Vorderingen -/-	434.842		(219.674)	
Schulden	311.739		(111.679)	
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		173.678		979.225
Ontvangen interest		4.356		15.966
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		178.034		995.191
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa (-/-)	(498.625)		(506.093)	
Desinvesteringen materiële vaste activa	0		0	
Investeringen financiële vaste activa	(90)		(90)	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		(498.715)		(506.183)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0		0
Nieuw opgenomen leningen	0		0	
Aflossing langlopende schulden -/-	(40.000)		(40.000)	
		(40.000)		(40.000)
Mutatie liquide middelen		(360.681)		449.007
Liquide middelen				
Beginstand liquide middelen		4.425.457		3.976.450
Eindstand liquide middelen		4.064.776		4.425.457
Mutatie liquide middelen		(360.681)		449.007

B4 Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Activiteiten
De activiteiten van de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland bestaan uit het verstrekken van onderwijs volgens de pedagogische beginselen van Rudolf Steiner.

Verbonden partijen
Een overzicht van de benodigde toelichting omtrent verbonden partijen is in Model E opgenomen.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
De jaarrekening over 2018 is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslaggeleggingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
Tevens is de richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaglegging gevolgd.
In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften geformuleerd.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.
Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rapporteringsvaluta
De bedragen in de tabellen worden gepresenteerd in euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten de betrouwbaarheid van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht.

Schattingswijzigingen
In 2018 heeft zich één schattingswijziging voorgedaan. Bij de berekening van de voorziening ambtsjubilea is in 2018 gerekend met een marktrente van 1%. Ultimo 2017 werd gerekend met een marktrente van 2,5%. Het effect van deze schattingswijziging op de hoogte van de voorziening betreft € 21.000.

Stelselwijzigingen
In de jaarrekening 2018 is een stelselwijziging doorgevoerd ten aanzien van de verwerking van investeringssubsidies.
Op grond van de Richtlijn 660 kunnen investeringssubsidies op twee manieren verwerkt worden in de jaarrekening. De stichting heeft ervoor gekozen de investeringssubsidies niet meer apart in de jaarrekening te presenteren onder de langlopende schulden, maar om vanaf 2018 de investeringssubsidies direct in mindering te brengen op de investering onder de materiële vaste activa.
Omwille van de vergelijkbaarheid van de jaarcijfers 2017 en 2018 zijn de vergelijkende cijfers over 2017 aangepast in de jaarrekening.
De verwerking van de stelselwijziging is toegepast per 31 december 2017.
De stelselwijziging heeft geen effect op het vermogen en het resultaat, maar wel op de volgende posten:

	Vastgestelde Jaarrekening 2017	Stelsel-wijziging	Vergelijkend cijfer in deze jaarrekening
Materiële vaste activa	2.687.312	(211.818)	2.475.494
Egalisatierekening investeringssubsidies	(211.818)	211.818	0
Afschrijvingen	470.207	(52.956)	417.251
Overige overheidsbijdrage	(555.863)	52.955	(502.908)

Financiële instrumenten
Algemeen
De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening geen gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die blootstellen aan renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Voor de grondslagen voor de waardering van de primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.
Aangezien de rentestand een beperkte invloed heeft op het resultaat is het renterisico zeer klein.
De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Reële waarde
De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde.

Schattingen
Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art.2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inculsief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen.
De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.
Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor de materiële vaste activa worden de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd:

Gebouwen	5%
Inventaris	10%
Computerapparatuur	20%

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Financiële vaste activa
De overige effecten worden gewaardeerd tegen de verkrijgingswaarde of lagere marktwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa
Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.
Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.
Een bijzondere waardevermindering verlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.
Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.
Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de instelling op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de instelling de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waarde-verminderingen, en verwerkt dit direct in de staat van baten en lasten.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.
Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen die niet ter directer beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen.
Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van de stichting worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Voorzieningen
Voorziening groot onderhoud
De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten van groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening ambtsjubilea
De voorziening ambtsjubilea is bedoeld om toekomstige verplichtingen in verband met ambtsjubilea te dekken.
Er is gerekend met een rente van 1%, gebaseerd op de van overheidswege vastgestelde risicovrije reële disconteringsvoet.

Voorziening Uitgestelde beloningen
Op basis van richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden.
De voorziening duurzame inzetbaarheid is bedoeld om het niet opgenomen spaarverlof van personeelsleden te dekken.
De gehanteerde disconteringsvoet is 1%.

Voorziening WW-uitkeringen
De voorziening voor ww uitkeringen is gevormd voor de geschatte kosten van voormalige personeelsleden die gebruik kunnen maken van deze rechten en wordt opgebouwd op basis van de geldende regels.
Deze schatting is gebaseerd op de bekende uitkeringsduur en een inschatting van de kans op terugkering in het arbeidsproces.

Langlopende schulden
Stichting Fonds tot Steun
Op 1 juli 2012 is een langlopende lening aangegaan bij Stichting Fonds tot Steun ter dekking van uitgaven die verband houden met het bouwtraject aan de Abbenbroekweg. Deze lening wordt in termijnen afgelost, met een looptijd tot en met 2019.

Kortlopende schulden
Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar.
Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Overlopende passiva
De overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Bij de bepaling van het exploitatieresultaat gelden de volgende beginselen: lasten (en baten) zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Rijksbijdragen
De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekenings-clausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten.
Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen.
Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen.
Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op de balansdatum.

Overige overheidsbijdragen
Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten gebracht in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan.
De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Personeelsbeloningen
Periodiek betaalbare beloningen
Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen
De stichting heeft één pensioenregeling. Dit betreft een Nederlandse regeling en wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioen-uitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord.
Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing. Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland betaalt op verplichte, contractuele of vrijwillige basis aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.
De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag en tracht ieder jaar het pensioen te verhogen met de gemiddelde stijging van de sectoren overheid en onderwijs. Het bestuur van ABP beoordeelt per jaar of het pensioen kan worden verhoogd. Dit is afhankelijk van de financiële situatie van ABP.
De dekkingsgraad van het ABP bedroeg ultimo 2018; 97,0%. (2017: 104,4%)

Financiële baten en lasten
Rentebaten en rentelasten
Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Belastingen
De stichting hanteert het standpunt dat zij niet vennootschapsbelastingplichtig is.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Dit betekent dat de kasstromen worden herleid uit de balans en de staat van baten en lasten, die zoveel mogelijk zijn aangepast voor mutaties die in het verslagjaar niet tot een kasstroom hebben geleid. Vervolgens worden de kasstromen onderscheiden in kasstromen uit:
- operationele activiteiten;
- investeringsactiviteiten;
- financieringsactiviteiten.

Ontvangen interest en betaalde interest worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

B5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

1 Activa

Vaste activa

1.2 Materiële vaste activa

		Verkrijgings-waarde ultimo 2017	Afschrijving ultimo 2017	Boekwaarde ultimo 2017	Investe-ringen 2018	Desinveste-ringen 2018	Afschrij-vingen 2018	Afschrijvings-percentage
		€	€	€	€		€	%
1.2.1	**Gebouwen en terreinen**							
1.2.1.1	Gebouwen	1.059.394	392.657	666.738	106.157	0	52.970	2,5-10,0
1.2.2	**Inventaris en apparatuur**	4.779.652	2.970.897	1.808.756	392.468	(65.524)	385.875	10,0-33,33
Totaal		5.839.046	3.363.554	2.475.494	498.625	-65.524	438.844	

		Cumulatie-ve aanschaf-waarde ultimo 2018	Cumulatieve afschrij-vingen ultimo 2018	Boekwaarde ultimo 2018
		€	€	€
1.2.1	**Gebouwen en terreinen**			
1.2.1.1	Gebouwen	1.165.551	445.627	719.926
1.2.2	**Inventaris en apparatuur**	5.106.596	3.291.247	1.815.348
Totaal		6.272.147	3.736.874	2.535.274

1.3 Financiële vaste activa

		Boekwaarde ultimo 2017	Mutaties koerswinst	Mutaties verkopen	Boekwaarde ultimo 2018
1.3.6	**Effecten**	€	€	€	€
1.3.6.3	Overige	7.470	90	0	7.560
		7.470	90	0	7.560

De overige effecten zijn aangeschaft middels private middelen.

Vlottende activa

1.5 Vorderingen

1.5.1 Debiteuren

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Debiteuren	575.235	465.635
af: voorziening oninbare vorderingen	(22.345)	(20.080)
	552.890	445.555

1.5.2 OCW

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
(Meerjarige) doelsubsidies OCW		
Rekening courant OCW	126.996	118.331
	126.996	118.331

1.5.7 Overige vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Gemeente Den Haag	124.827	0
Gemeente Leiden	91.516	0
Gemeente Rotterdam	0	0
Rekening-courant Stichting Fonds tot Steun Haagse Vrije School	143.200	29.540
Met personeel te verrekenen	13.714	25.081
Overigen	0	3.779
	373.257	58.400

1.5.8 Overlopende activa

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Vooruitbetaalde kosten	200.584	172.571
Nog te ontvangen bedragen	38.027	61.484
Nog te ontvangen rente	510	4.116
Overigen	0	571
	239.121	238.742

1.7 Liquide middelen

		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.7.1	Kasmiddelen	5.113	5.408
1.7.2	Tegoeden op bankrekeningen	339.488	410.990
1.7.3	Deposito's en spaarrekeningen	3.720.175	4.009.059
		4.064.776	4.425.457

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Stichting.

2 Passiva

Model D: Toelichting op het Eigen Vermogen

2.1 Eigen vermogen	Saldo ultimo 2017	Mutaties Resultaat	Mutaties Overige	Saldo ultimo 2018
	€	€	€	€
2.1.1 Stichtingskapitaal				
Leiden	45.423	0	0	45.423
	45.423	0	0	45.423
2.1.1 Algemene reserve Publiek				
Algemeen	0	0	0	0
Leiden	(314.146)	(121.567)	59.971	(375.742)
Rotterdam	497.487	116.782	1.462	615.731
Waalsdorperweg	(815.318)	(228.414)	119.105	(924.627)
Abbenbroekweg	(54.622)	3.598	4.534	(46.490)
IWSTH	0	(39.699)	(140.000)	(179.699)
	(686.599)	(269.300)	45.071	(910.828)
2.1.1 Algemene reserve Privaat				
Algemeen	51.888	0	0	51.888
Leiden	737.135	0	0	737.135
Rotterdam	330.983	0	0	330.983
Waalsdorperweg	1.365.090	0	0	1.365.090
Abbenbroekweg	325.138	0	0	325.138
	0	0	140.000	140.000
	2.810.234	0	140.000	2.950.234
2.1.2 Bestemmingsreserves Publiek				
Algemeen	34.974	0	0	34.974
Leiden	282.478	0	(59.971)	222.507
Rotterdam	608.603	0	(1.462)	607.142
Waalsdorperweg	572.854	0	(119.105)	453.749
Abbenbroekweg	157.022	0	(4.534)	152.488
	1.655.931	0	(185.071)	1.470.860
	3.824.989	(269.300)	0	3.555.689

2.1.2 Bestemmingsreserves Publiek	Saldo ultimo 2017	Mutaties Resultaat	Mutaties Overige	Saldo ultimo 2018
	€	€	€	€
Algemeen				
Project Wiki	34.974	0		34.974
Leiden				
Personeel	111.857	0	(29.700)	82.157
Gebouw	170.621	0	(30.270)	140.351
Rotterdam				
Personeel	166.912	0	9.964	176.876
Gebouw	441.691	0	(11.426)	430.265
Waalsdorperweg				
Personeel	391.498	0	(109.554)	281.944
Gebouw	151.356	0	(9.551)	141.805
Aanpassing leerlingvolgsysteem	30.000	0		30.000
Abbenbroekweg				
Personeel	157.022	0	(4.534)	152.488
	1.655.931	0	(185.071)	1.470.860

Algemene reserve privaat

In de jaren voorafgaand aan de huidige governance structuur (voor 2009) heeft de stichting er bewust voor gekozen om de kosten die goed (vrijeschool) onderwijs vergen inzichtelijk te maken. Dit gebeurde door expliciet zichtbaar te maken dat het tekort op de rijksmiddelen tot een negatief exploitatieresultaat leidde, en derhalve tot een negatief publiek vermogen.
Dit tekort werd vervolgens gecompenseerd door een overschot op de private inkomsten, met name voortvloeiend uit de ouderbijdragen. Dit leidde tot een aanzienlijke algemene private reserve. Na 2009 is besloten om afscheid te nemen van deze systematiek, waardoor de negatieve algemene publieke reserve geleidelijk aan is afgenomen. Het private deel is echter nog steeds substantieel en dekt de extra risico's die de school loopt door meer uitgaven te doen dan waar de rijksmiddelen de scholen toe in staat stellen.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve Project Wiki is door de bestuurder aangebracht en dient ter dekking van toekomstige kosten in verband met het verzamelen en digitaliseren van informatie aangaande het periode-onderwijs en het in breder verband beschikbaar stellen van deze informatie.
De bestemmingsreserve personeel is aangebracht door de bestuurder en dient ter dekking van toekomstige BAPO-lasten, en opleidingskosten.
De bestemmingsreserve inrichting gebouw is aangebracht door de bestuurder en dient ter dekking van uitgaven voor de inrichting van de gebouwen.

2.2	Voorzieningen	Saldo ultimo 2017	Mutaties Dotaties	Mutaties Onttrekking	Mutaties Vrijval	Saldo ultimo 2018
						0
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	378.743	92.932	64.698	0	358.035
2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen	578.440	276.500	(127.805)	0	727.135
		957.183	369.432	(63.107)	0	1.085.170

	< 1 jaar	> 1 en < 5 jaar	> 5 jaar	totaal
Personeelsvoorzieningen	64.110	147.121	146.804	358.035
Onderhoudsvoorzieningen	312.711	1.111.229	0	727.135

2.2.1 Personeelsvoorzieningen

	Saldo ultimo 2017	Mutaties Dotaties	Mutaties Onttrekking	Mutaties Vrijval	Saldo ultimo 2018
Personeelsvoorziening ambtsjubilea	157.543	1.547	(5.427)	0	153.663
Personeelsvoorziening duurzame inzetbaarheid	116.107	62.950	0	0	140.970
Personeelsvoorziening WW-uitkeringen	105.093	28.434	70.126	0	63.402
	378.743	92.932	64.698	0	358.035

2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen	Saldo ultimo 2017 €	Mutaties Dotaties €	Mutaties Onttrekking €	Mutaties Vrijval €	Saldo ultimo 2018 €
	Den Haag	175.728	100.000	(36.225)	0	239.503
	Leiden	218.324	36.500	(54.689)	0	200.135
	Rotterdam	167.658	85.000	(1.902)	0	250.756
	Abbenbroekweg	16.730	55.000	(34.989)	0	36.741
		578.440	276.500	(127.805)	0	727.135

2.3	Langlopende schulden	Saldo ultimo 2017 €	Mutaties Dotaties €	Mutaties Onttrekking €	Mutaties Aflossing €	Saldo ultimo 2018 €
2.3.5	Stichting Fonds tot Steun	40.000	0	0	40.000	0
	Overige langlopende schulden	40.000	0	0	40.000	0

2.4 Kortlopende schulden

2.4.7 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
Loonheffing	774.023	716.742
Participatiefonds	7.445	4.509
Risicofonds	0	55.575
Vervangingsfonds	789	0
WAO-overheid	3.941	3.381
	786.198	780.207

2.4.8 Schulden terzake van pensioenen

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
OP/IP/NP/FPU	185.670	174.449
VUT/ FPU	28.134	27.892
IPAP	1.019	889
Premie Partner Plus Pensioen	0	0
	214.823	203.230

2.4.9 Overige kortlopende schulden

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
Waarborg kluisjes	9.653	8.168
Rekening-courant Federatie voor Zorg aan Vrije Scholen in Zuid-Holland	0	0
Netto salarissen	0	9.408
Sint Petersburg	7.883	10.883
Aflossing langlopende lening Stichting Fonds tot Steun	40.000	40.000
Overigen	16.811	14.732
	74.347	83.191

2.4.10	Overlopende passiva	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
2.4.10.1	Vooruitontvangen subsidies OCW	120.353	71.175
2.4.10.2	Vakantiegeld	506.012	486.732
	Bindingstoelage	52.393	46.956
	Vooruitgeboekte ouderbijdragen t.b.v. 2019 resp. 2018	879.562	847.564
	Vooruitontvangen bedragen	23.950	23.950
	Nog te betalen gemeente Rotterdam	37.773	109.217
	Overigen	138.606	50.872
		1.758.649	1.636.466

De energienota's voor 2014 tot en met 2015 mbt de Vondelweg zijn nog niet ontvangen van de gemeente Rotterdam. Op basis van de nota's van de voorafgaande vier jaar is een reservering opgenomen van € 79.000.
Onder de overige posten zijn ondermeer opgenomen nog te betalen kosten inzake: energie, accountant, kopieerkosten en kosten in verband met VAVO-leerlingen.

B6 Model G

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule
(Regeling ROS art.1.3, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing Datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2018	De prestatie is ultimo 2018 conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
			€	€		
Lerarenbeurs 2017/2018	862560-1	19-12-17	96.821	96.821	X	
Lerarenbeurs 2018/2019	930891-1	22-10-18	89.235	89.235		X
Lerarenbeurs 2018/2019	928016-1	28-08-18	16.628	16.628		X
Lente- en zomerschool VO	LENZO18188	22-01-19	34.650	42.300	X	
		Totaal	237.333	244.983		

In 2018 zijn geen subsidies ontvangen zonder verrekeningsclausule.

G2-A Aflopend per ultimo 2018

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2018	Totale kosten	Te verrekenen ultimo 2018
			€	€	€	€
VSV VO vast 2018	860549-1	21-11-17	17.407	17.407	17.407	0
VSV VO variabel 2018	937747-2	20-11-18	11.500	11.500	11.500	0
		Totaal	28.907	28.907	28.907	0

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	Bedrag van de toewijzing	Saldo 1-1-2018	Ontvangen 2018	Lasten in 2018	Totalen kosten 2018	Saldo nog te besteden ultimo 2018
				€	€	€	€	€
VSV VO vast 2019	934135-2	20-11-18	17.399	0	17.399	0	0	17.399
Zij-instroom	886070-1	20-02-18	20.000	14.719	20.000	9.301	9.301	5.418
Zij-instroom	942152-1	19-12-18	20.000	0	20.000	7.215	7.215	12.785
		Totaal	57.399	14.719	57.399	16.516	16.516	35.603

B7 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Contracten

Energiekosten
Energiekosten zijn Europees aanbesteed via Energie voor Scholen. Aanbesteding vond plaats voor 2015 tot en met 2020.

Schoolboeken
Met ingang van het schooljaar 09/10 is de school wettelijk verplicht de schoolboeken gratis te verstrekken aan de leerlingen.
Vanaf het schooljaar 2010/2011 is er sprake van een contract dat europees is aanbesteed bij van Dijk.
De totale uitgaven in 2018 bedroegen € 410.598. Hierbij is sprake van een contractduur van 3 jaar.
Met ingang van 1 januari 2015 is een nieuw contract aangegaan met van Dijk. Dit contract is europees aanbesteed.
In 2019 is de Europese Aanbesteding van de schoolboeken opnieuw in gang gezet.
Voor 2019 en verder is de verwachting dat de uitgaven aan schoolboeken bij van Dijk € 400.000 zullen bedragen.

Schoonmaakdiensten
In juni 2015 vond opnieuw Europese Aanbesteding plaats voor schoonmaakdiensten conform de regelgeving.
Er is sprake van een contractduur van 4 jaar. De jaarlijkse kosten bedragen € 212.795.
Het nieuwe contract is ingegaan op 1 september 2015.
In 2019 is de Europese Aanbesteding van de schoonmaakdiensten opnieuw in gang gezet.

Administratiekantoor
De aanbesteding van het administratiekantoor is in 2018 afgerond. Omdat de totale aanneemsom onder de Europese Aanbestedingsnorm ligt heeft dit plaatsgevonden op basis van vijf offertes.

Hardware
Aanbesteding voor hardware heeft tot een raamcontract geleid met twee partijen, waardoor de komende vier jaar steeds voor het meest aantrekkelijke aanbod gekozen kan worden.

Kopieermachines
In 2019 zal de aanbesteding van kopieermachines plaatsvinden.

Garantstelling
Stichting Fonds tot Steun staat met ingang van 16 januari 2012 garant voor het bouwbudget van de Abbenbroekweg ter hoogte van € 495.000.
Jaarlijks wordt een deel van deze garantstelling afgebouwd. Ultimo 2018 bedraagt de garantstelling € 285.000.
Met ingang van 2024 komt te garantstelling te vervallen.

Eeuwigdurende vordering OCW
In RJ 660.24 bestaat de mogelijkheid voor onderwijsinstellingen in het Voortgezet Onderwijs om op basis van de Regeling Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs een vordering op te nemen.
Het voorwaardelijke karakter van deze vordering (uitkering zal alleen bij liquidatie plaatsvinden) leidt tot een nihil-waardering (RJ660.204, jaar-editie 2010). De stichting heeft daarom de vordering niet opgenomen in de balans.
De vordering bedraagt maximaal 7,5% van de personele lumpsum. In 2018 is dit een bedrag van € 1.027.945 .

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten

	3.1 Rijksbijdragen	2018 €	begroting 2018 €	2017 €
3.1.1	Rijksbijdragen OCW			
	Personeel	15.325.819	14.705.557	14.696.697
	Materieel	2.068.259	2.023.089	2.013.185
		17.394.078	16.728.646	16.709.882
3.1.2	Overige subsidies OCW	2.080.882	1.885.101	1.931.707
3.1.4	Baten Samenwerkingsverband	331.831	249.481	272.775
		19.806.791	18.863.228	18.914.364

	3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2018 €	begroting 2018 €	2017 €
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen en subsidies	538.071	411.218	463.775
3.2.2	Overige overheidsbijdragen	32.363	0	39.133
		570.434	411.218	502.908

De gemeentelijke bijdragen bestaan uit:

Gemeente Den Haag				
Klokuurvergoeding	05WB	21.029	20.000	20.300
Vergoeding Onroerend Zaak Belasting	05WB	9.966	11.000	10.379
Integraal Plan	05WB	19.675	16.000	15.939
Conciërgeregeling	05WB	3.616	0	2.165
Loonkostensubsidie	05WB	14.393	0	0
Inrichting IWSTH	05WB	32.448	0	0
Vergoeding Onroerend Zaak Belasting	16TV	16.574	22.000	17.075
Veilige school VO	16TV	0	0	29.800
Verlengde schooldag	16TV	20.282	0	21.988
Brede buurtschool	16TV	50.000	50.000	50.000
1e inrichting	16TV	82.444	0	0
		270.426	119.000	167.646

	3.5 Overige baten	2018 €	begroting 2018 €	2017 €
3.5.1	Verhuur	62.360	60.000	66.758
3.5.2	Ouderbijdragen	1.216.916	1.186.913	1.184.746
3.5.6	Bijdrage leermiddelen	92.030	80.000	84.341
3.5.6	Omzet kantine	31.329	35.000	36.399
3.5.6	Bijdrage schoolreizen	434.564	393.000	395.830
3.5.6	Overige	509.555	231.799	158.677
		2.346.754	1.986.712	1.926.751

Lasten

	4.1 Personeelslasten	2018 €	2018 €	begroting 2018 €	2017 €
	Brutolonen en salarissen	13.050.416		15.810.192	12.144.189
	Sociale lasten	2.146.808		0	1.907.896
	Pensioenlasten	1.914.372		0	1.713.372
4.1.1	Lonen en salarissen		17.111.596	15.810.192	15.765.457
	Dotaties personele voorzieningen	92.932		0	104.929
	Personeel niet in loondienst	796.991		198.300	520.535
	Reis- en verblijfskosten	178.499		118.000	190.891
	Overig	408.754		338.800	473.792
4.1.2	Overige personele lasten		1.477.176	655.100	1.290.147
4.1.3	Af: uitkeringen		(400.296)	0	(356.699)
	doorberekende personele lasten		0	341.167	6.927
	Personeelslasten		18.188.476	16.806.459	16.705.832

Het gemiddeld aantal fte was:		
OP	188,21	175,83
OOP	42,19	42,39
Directie	9,94	10,36
	240,34	228,58

	4.2 Afschrijvingen	2018 €	begroting 2018 €	2017 €
4.2.2.1	Gebouwen en terreinen	52.970	112.439	51.352
4.2.2.2	Inventaris en apparatuur	385.874	314.314	365.899
	Afschrijvingen	438.844	426.753	417.251

4.3	Huisvestingslasten	2018	begroting 2018	2017
		€	€	€
4.3.1	Huur	235.350	233.600	229.300
4.3.3.1	Dotatie onderhoudsvoorziening	276.500	271.000	270.000
4.3.3.2	Klein onderhoud en exploitatie	190.749	119.500	187.042
4.3.4	Energie en water	196.791	235.000	155.432
4.3.5	Schoonmaakkosten	463.532	472.000	418.304
4.3.6	Heffingen	109.449	105.500	83.081
4.3.7	Overige	81.336	36.000	50.975
	Huisvestingslasten	1.553.707	1.472.600	1.394.134

4.4	Overige lasten	2018		begroting 2018	2017
		€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerslasten				
	Administratie en beheer	1.916.877		1.560.082	1.709.571
	Accountantskosten	26.169		24.000	31.724
			1.943.046	1.584.082	1.741.295
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen				
	Inventaris en apparatuur	16.487		11.500	7.278
	Leermiddelen	760.105		729.700	758.848
			776.592	741.200	766.126
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen		0	0	0
4.4.4	Overige				
	Wervingskosten	81.335		45.500	42.256
	Representatiekosten	12.029		24.500	10.589
	Overige	0		0	0
			93.364	70.000	52.845
	Overige lasten		2.813.002	2.395.282	2.560.266

De administratie- en beheerslasten overschrijden op diverse posten, zoals automatiseringskosten, kopieerkosten, vergaderkosten, kosten van projecten, aanschaf klein inventaris, praktische leerstroom, VAVO-onderwijs, leerlingenkrant en diverse leerlinggebonden kosten.

De accountantskosten zijn als volgt te specificeren:

	Boekjaar 2018	2017
	€	€
Controlekosten jaarrekening	23.726	23.265
Controlekosten overige subsidieverklaringen	2.443	3.362
Verrekeningen voorgaande jaren	0	5.097
Overige niet controlediensten	0	0

5	Financiële baten en lasten	2018	begroting 2018	2017
		€	€	€
5.1	**Financiële baten**			
	Rentebaten	750	12.500	4.357
		750	12.500	4.357

De rentebaten zijn gedaald doordat het rentepercentage dat door de bank vergoed wordt aanzienlijk gedaald is.

5.5	**Financiële lasten**			
	Rentelasten	0	0	0
		0	0	0
		750	12.500	4.357

B9 Model E: Verbonden partijen

In 2010 is statutair bepaald dat de samenstelling van het bestuur en de Raad van Toezicht van de Stichting De Vrije School en Stichting Vrije Scholen Zuidwest Nederland gelijk dienen te zijn.

Naam	Zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2018	Exploitatie saldo 2018	Deelname percentage	Consolidatie
Stichting Fonds tot Steun Haagse Vrije School	Den Haag	4	1.166.886	(137.622)	0%	Nee

B10 WNT verantwoording

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland van toepassing zijnde regelgeving: het WNT maximum voor het onderwijs.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland is € 146.000.
Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfuntionarissen

bedragen x € 1	J.H.B. Jansen
Functie(s)	Bestuurder
Duur dienstverband	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfuntionaris	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen	nvt
18 maanden werkzaam?	
Individueel WNT-maximum	**146.000**
Bezoldiging	
Beloning	126.456
Belastbare onkostenvergoedingen	738
Beloningen betaalbaar op termijn	18.270
Subtotaal	*145.464*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	nvt
Totaal bezoldiging	**145.464**
Motivering indien overschrijding: zie	nvt
Gegevens 2017	
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (in fte)	1,0
Bezoldiging 2017	
Beloning	122.455
Belastbare onkostenvergoedingen	687
Beloningen betaalbaar op termijn	17.182
Totaal bezoldiging 2017	140.323
Individueel WNT-maximum 2017	141.000

Vermelding alle toezichthouders

bedragen x € 1	M. de Bruine	H. Galenkamp	R.R. Bakker	K.C. Jansen
Functie(s)	Voorzitter Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	-	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	21.900	14.600	14.600	14.600
Bezoldiging				
Beloning		0		
Belastbare onkostenvergoedingen	4.772	0	3.430	3.430
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal	*4.772*	*0*	*3.430*	*3.430*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	**4.772**	**0**	**3.430**	**3.430**
Motivering indien overschrijding: zie	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2017				
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2017				
Beloning	4.772	3.430	3.430	3.430
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2017	**4.772**	**3.430**	**3.430**	**3.430**
Individueel WNT-maximum 2017	21.150	14.100	14.100	14.100

bedragen x € 1	M.A.C. Ruimers	M. Boon	K. Middendorp
Functie(s)	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Duur dienstverband	-	1/1 - 31/12	28/10 - 31/12
Individueel WNT-maximum		14.600	2.433
Bezoldiging			
Beloning	0	3.430	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0
Subtotaal	*0*	*3.430*	*0*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	
			0
Totaal bezoldiging	**0**	**3.430**	**0**
Motivering indien overschrijding: zie		nvt	nvt
Gegevens 2017			
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	-	-
Bezoldiging 2017			
Beloning	2.686	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0
Totaal bezoldiging 2017	**2.686**	**0**	**0**
Individueel WNT-maximum 2017	14.000	0	0

B11 Beleidsinfo VO

	Lasten administratie €	Lasten huis-vesting €	Lasten leermiddelen €	Lasten meubilair €	Baten Ouder-bijdragen €	Lasten Schoon-maken	Baten Spon-soring €	Baten Totaal €	Lasten Totaal €
Bovenschools	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16TV	1.676.557	1.303.135	718.270	113.522	1.061.973	391.642	0	19.855.318	20.089.194
Totaal bestuur	1.676.557	1.303.135	718.270	113.522	1.061.973	391.642	0	19.855.318	20.089.194

Beleidsinfo PO

	Lasten administratie €	Lasten huis-vesting €	Lasten leermiddelen €	Lasten meubilair €	Baten Ouder-bijdragen €	Lasten Schoon-maken	Baten Spon-soring €	Baten Totaal €	Lasten Totaal €
Bovenschools	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05WB	76.456	250.572	41.835	42.405	154.943	71.890	0	2.868.659	2.904.835
Totaal bestuur	76.456	250.572	41.835	42.405	154.943	71.890	0	2.868.659	2.904.835

Ondertekening van de jaarrekening

Den Haag, 17 juni 2019

De bestuurder,

Dhr. J.H.B. Jansen

De Raad van Toezicht,

Dhr. M. de Bruine
Voorzitter

Dhr. R.R. Bakker

Mw. M. Boon

Mw. K.C. Jansen

Horlings Nexia

Aan de raad van toezicht en het college van bestuur van
Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland
Waalsdorperweg 12
2597 JB DEN HAAG

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:
- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- een bijlage.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening
Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekeningopmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties,
  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 17 juni 2019

Horlings Accountants & Belastingadviseurs B.V.

Was getekend

Mevrouw C. Rabe
Registeraccountant

C2 Voorstel bestemming van het resultaat

Vooruitlopend op het bestuursbesluit is het exploitatiesaldo over 2018 volgens onderstaand overzicht toegevoegd cq. onttrokken aan de reserves.

	€	€
Resultaat voor resultaatbestemming		
Algemeen		
Leiden	(121.567)	
Rotterdam	116.782	
Waalsdorperweg	(228.414)	
Abbenbroekweg (PO)	3.598	
IWSTH (PO)	(39.699)	
Totaal resultaat voor resultaatbestemming		(269.300)
Mutatie bestemmingsreserves		
Algemeen	0	
Leiden	59.971	
Rotterdam	1.462	
Waalsdorperweg	119.105	
Abbenbroekweg (PO)	4.534	
Totaal onttrekking uit bestemmingsreserves		185.071
Totaal dotatie algemene reserve		(84.229)

C3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden, welke impact hebben op de jaarstukken 2018.

D1 Gegevens van de rechtspersoon

Naam instelling:	Stichting De Vrije Scholen Zuidwest Nederland
Adres:	Waalsdorperweg 12
Postcode/plaats:	2597JB DEN HAAG
Postadres:	Waalsdorperweg 12
Postcode/plaats:	2597JB DEN HAAG
Telefoon:	070-3244300
Fax:	070-3248600
E-mail:	vrijeschool@vsdenhaag.nl
Internetsite:	
Bestuursnummer:	95785
Contactpersoon:	Mr.J.H.B. Jansen
Telefoon:	070-3244300
Fax:	070-3248600
E-mail:	personeel@vsdenhaag.nl
Brinnummer:	16TV / 05WB

	Naam			
1	Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	vestiging VO	Leiden	16TV
2	Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	vestiging VO	Rotterdam	16TV
3	Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	vestiging VO	Den Haag	16TV
4	Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	PO	Den Haag	05WB

D2 Segmentatie

Balans		€ VO	€ PO	€ Totaal
1.2	Materiële vaste activa	1.885.650	649.624	2.535.274
1.3	Financiële vaste activa	0	7.560	7.560
1.5	Vorderingen	925.944	366.320	1.292.264
1.7	Liquide middelen	4.361.823	(297.047)	4.064.776
	Totaal activa	7.173.417	726.457	7.899.874
2.1	Eigen Vermogen	3.304.252	251.437	3.555.689
2.2	Voorzieningen	1.035.040	50.130	1.085.170
2.3	Langlopende schulden	0	0	0
2.4	Kortlopende schulden	2.974.125	284.891	3.259.016
	Totaal passiva	7.313.417	586.457	7.899.875

		€ VO	€ PO	€ Totaal
	Baten			
3.1	Rijksbijdragen OCW	17.407.093	2.399.699	19.806.791
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	464.105	106.328	570.434
3.5	Overige baten	1.984.122	362.632	2.346.754
	Totaal baten	19.855.320	2.868.659	22.723.979
	Lasten			
4.1	Personeelslasten	15.895.929	2.292.547	18.188.476
4.2	Afschrijvingen	374.188	64.656	438.844
4.3	Huisvestingslasten	1.303.135	250.572	1.553.707
4.4	Overige lasten	2.515.942	297.060	2.813.002
	Totaal lasten	20.089.194	2.904.835	22.994.029
Saldo baten en lasten		(233.874)	(36.176)	(270.050)
5	Financiële baten en lasten	677	73	750
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering		(233.197)	(36.103)	(269.300)
Resultaatbestemming		180.537	4.534	185.071
Resultaat na resultaatbestemming		(52.660)	(31.569)	(84.229)